

NACRT

PRIJEDLOG ZAKONA O OSTVARIVANJU PRAVA NA PRAVNU POMOĆ S PRIJEDLOGOM ZAKONA I OBRAZLOŽENJEM

I. USTAVNA OSNOVA

Ustavna osnova za donošenje Zakona o ostvarivanju prava na pravnu pomoć nalazi se u odredbi članka 27. i 29. Ustava Republike Hrvatske.

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

1. OCJENA STANJA

Republika Hrvatska do sada nema cjelovito uređen sustav pružanja pravne pomoći određenim kategorijama građana koji zbog svojih materijalnih i socijalnih uvjeta ne mogu sami osigurati odgovarajuću pravnu pomoć u sudskim i drugim postupcima.

Pojedini segmenti osiguravanja pravne pomoći građanima uređeni su Zakonom o kaznenom postupku, („Narodne novine“ broj: 110/97, 27/98, 58/99, 112/99, 58/02, 143/02), Zakonom o parničnom postupku, 53/91., 91/92., 112/99., 88/01. i 117/03. Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima („Narodne novine“ broj 53/91) Zakonom o odvjetništvu, („Narodne novine“ broj: 9/94) kao i nekim drugim zakonima.

Prema Zakonu o kaznenom postupku („Narodne novine“ br:110/97, 27/98, 112/99, 58/02, 143/02, 62/03 -pročišćeni tekst) zajamčeno je okrivljeniku pravo na branitelja. Značajno je da osoba koja je uhićena ili kod koje se ima poduzeti pretraga doma, ima u predistražnom postupku pravo na obranu, koje uz pravo na poznavanje predmeta optužbe i pravo na šutnju obuhvaća i pravo na branitelja. Policija u tom stadiju postupka mora ne samo upozoriti na njegova prava, već mu mora i djelatno pomoći da ih ostvari – posebno u pogledu osiguravanja branitelja.

Ako se okrivljenik nalazi u pritvoru, obrana je uvijek obvezatna dok pritvor traje. Obvezatna obrana postoji i ako je okrivljenik nijem, gluh ili nesposoban da se sam brani, odnosno ako se postupak vodi zbog kaznenog djela za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora. Branitelja mora imati i okrivljenik kojem se sudi u odsutnosti, čim se donese rješenje o suđenju u odsutnosti. Nakon podizanja optužnice zbog kaznenog djela za koje se prema zakonu može izreći osam godina zatvora, okrivljenik mora imati branitelja u vrijeme dostave optužnice. Obvezatna obrana postoji i za slučaj dostave presude okrivljeniku kojem je izrečena kazna zatvora, u postupku prema maloljetnicima, u postupku izručenja i u postupku prema osobama koje su duševno oboljele te osobama za počinjeno kazneno djelo u stanju nebrojivosti, smanjene ubrojivosti ili pod djelovanjem ovisnosti o alkoholu i drogama.

U slučajevima obvezatne obrane, okrivljeniku koji sam ne uzme branitelja bit će postavljen branitelj po službenoj dužnosti. Ali branitelja se nakon podizanja optužnice može postaviti i drugim okrivljenicima na njihov zahtjev, ako to posebne okolnosti slučaja opravdavaju i ako okrivljenik prema svome imovnom stanju ne može podmiriti troškove obrane. Branitelja postavlja predsjednik suda iz reda odvjetnika.

Troškovi postavljenih branitelja predujmljuju se iz sredstava tijela koje vodi kazneni postupak. Njihovu naplatu u određenim slučajevima moguće je osigurati od stranke, no ako bi plaćanjem nagrade i nužnih izdataka bilo dovedeno u pitanje uzdržavanje okrivljenika ili osoba koje je on dužan uzdržavati, troškovi će i konačno pasti na teret proračunskih sredstava. Pri tome punomoćnici koje postavlja i plaća sud imaju pravo na nagradu za obranu u skladu s odvjetničkom tarifom, no samo u iznosu od pedeset posto od onoga što bi im redovito pripadalo.

Što se tiče građanskih sporova, Zakonom o parničnom postupku („Narodne novine“ broj: 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03) regulira se pravo na punomoćnika kao i pravo na oslobođenje od plaćanja troškova kao i sudskih pristojbi. U članku 89. i 89a Zakona o parničnom postupku kaže se da stranke mogu poduzimati radnje u postupku osobno ili preko punomoćnika, koji može biti samo odvjetnik ako zakonom nije drugačije određeno. Isto tako stranku može kao punomoćnik zastupati osoba koja je s njome u radnom odnosu, ako je potpuno poslovna sposobna. Dodatno stranku kao punomoćnik može zastupati srodnik po krvi u pravoj liniji, brat, sestra ili bračni drug – ako je potpuno poslovno sposoban i ako se ne bavi nadriparstvom.

Model pravne pomoći koji se odnosi na oslobođenje od plaćanja sudskih pristojbi i troškova propisuje se člancima 172, 173, 174, 175 i 176, 177. Zakona o parničnom postupku. Shodno članku 172. Zakona “sud će osloboditi plaćanja troškova postupka stranku koja prema svome općem imovnom stanju ne može podmiriti te troškove bez štete za nužno uzdržavanje sebe i svoje obitelji.”

Također, postoji mogućnost da sud može stranku osloboditi od plaćanja sudskih pristojbi uz uvjete propisane Zakonom o sudskim pristojbama („Narodne novine“ 26/03). U članku 14. navedenog Zakona, između ostalog se propisuje da će sud osloboditi od plaćanja sudskih pristojbi stranku koja prema svom općem imovnom stanju ne može podmiriti sudsku pristojbu bez štetnih posljedica za nužno uzdržavanje sebe i svoje obitelji, što se primjerice odnosi i na prognanike, izbjeglice, povratnike, korisnike socijalne skrbi (čl.14. i 15. Zakona o sudskim pristojbama).

Pružanje pravne pomoći u građanskim predmetima u jednom uskom segmentu uređeno je Zakonom o odvjetništvu („Narodne novine“ broj: 9/94) i to samo za državljane Republike Hrvatske u točno određenom malom broju postupaka, čime se isključuju stranci i apatridi od prava na besplatnu pravnu pomoć. Članak 21. Zakona o odvjetništvu propisuje da je Komora obvezna pružiti besplatnu pravnu pomoć žrtvama Domovinskog rata i socijalno ugroženim osobama u pravnim stvarima u kojima se te osobe bore za prava koja su u vezi s njihovim položajem, kao i u drugim slučajevima u skladu s unutarnjim propisima Komore.

Obzirom da je pravna pomoć ovom odredbom osigurana samo određenoj kategoriji građana, javila se nužna potreba za pronalaženjem drugih organizacijskih oblika pružanja pravne pomoći. Također, jedan od razloga tome leži i u činjenici da su početkom devedesetih godina ukinuti tadašnji uredovni dani na općinskim sudovima gdje su se građani obraćali sa svojim

pravnim pitanjima, odnosno gdje su im pružani pravni savjeti. Kao rezultat takvog rješenja nastala je praznina u mogućnostima građana u ostvarivanju njihova prava na pristup sudu. U novonastaloj situaciji, udruge za ljudska prava u Republici Hrvatskoj prepoznale su potrebu građana za pomoći kod ostvarivanja njihovih prava, te su počele pružati pojedine oblike pravne pomoći na način da pravnici zaposleni u udrugama ili pravnici koji surađuju sa udrugama korisnicima pružaju pravne savjete te izrađuju podneske u upravnim stvarima, dok u sudskim postupcima udruge angažiraju odvjetnike za pružanje pravne pomoći svojim korisnicima.

Prema podacima udruga, u razdoblju od 2002. do 2004. godine, ukupan broj korisnika pravne pomoći bio je približno 200.000, što znači oko 70.000 godišnje. Pri tome treba uzeti u obzir da pravna pomoć od strane udruga nije pružena ravnomjerno na cijelom područje Republike Hrvatske, već prvenstveno na područjima posebne državne skrbi. Prema podacima Hrvatske odvjetničke komore, prosječno bilo postavljeno 322 besplatnih punomoćnika godišnje. Prema podacima sudova za 2004. godinu, u 1.324 predmeta određeno je obvezno zastupanje stranaka, od čega se 420 odnosi na građanske predmete, te su u 3.148 predmeta stranke bile oslobođene od plaćanja sudskih troškova. Također, u 1.879 kaznenih predmeta imenovan je branitelj po službenoj dužnosti. Obzirom na znatan broj korisnika pravne pomoći pružene od strane udruga, te obzirom na stalnu potrebu postojanja takvog oblika pravne pomoći, uređenjem cjelovitog sustava pravne pomoći i omogućavanjem udrugama da pružaju samo pojedine oblike pravne pomoći (pravne savjete, izradu nekih podnesaka, te zastupanje u upravnim stvarima) legaliziralo bi se postojeće stanje i omogućilo udrugama zakonito obavljanje njihovih djelatnosti.

Ovdje je bitno napomenuti da, unatoč postojanju takve mogućnosti obraćanja građana udrugama za zaštitu njihovih prava, ostaje velik broj građana čija prava i dalje ostaju nezaštićena. Sukladno tome, cjelovitim uređenjem sustava pravne pomoći osigurala bi se ravnopravnost svih pred zakonom, i omogućilo pravo na pristup sudu svim osobama bez obzira na državljanstvo, kao i bez obzira na materijalne i socijalne prilike.

U odnosu na pravne klinike naglašava se da se radi o dugogodišnjoj i široko rasprostranjenoj praksi u svijetu, a čiji počeci već postoje na pravnim fakultetima u Republici Hrvatskoj. Na ovaj način ujedno bi se doprinijelo unaprjeđivanju edukativnog programa pravnog studija.

Obzirom na činjenicu da se radi o Zakonu koji se donosi u okviru procesa pregovora Republike Hrvatske za punopravno članstvo u Europsku Uniju prigodom njegovog donošenja nužno je voditi računa o pravnoj stečevini Europske Unije kao i o međunarodno pravnim standardima i Preporuke sadržanim u međunarodnim ugovorima kojih je Republike Hrvatska stranka i sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava.

1. Pakt o građanskim i političkim pravima, Haška konvencija o građanskom postupku iz 1957., Konvencija o olakšanju međunarodnog pristupa sudovima (1988.).

Republika Hrvatska, je temeljem notifikacije o sukcesiji stranaka ovih dokumenata. Države potpisnice Pakta o građanskim i političkim pravima, između ostalog, obvezale su se da će osigurati jednakost građana pred zakonom, kao i pravo na poštenu i javnu raspravu pred neovisnim sudom ustanovljenim zakonom. Sukladno članku 14. stavak 3. točka (d) Pakta, optuženi ima pravo na pravnu pomoć u svim slučajevima kada je to u interesu pravde, te kada optuženi nema materijalnih mogućnosti za angažiranje branitelja.

Haškom konvencijom o građanskom postupku iz 1957. i Konvencijom o olakšanju međunarodnog pristupa sudovima (1988.) uređuje se način ostvarivanja prava na pravnu pomoć stranih državljana u drugoj državi u kojoj vode postupak pred nadležnim tijelima. Republika Hrvatska je ove Konvencije primjenjivala kroz članak 85. Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima („Narodne novine“ 53/91) kojim je na temelju reciprociteta omogućeno stranim državljanima oslobođanje od troškova postupka u građanskim postupcima.

2. Konvencija o ljudskim pravima i temeljnim slobodama s Protokolima

Republika Hrvatska ratificirala je Konvenciju 1997. godine (NN br. 18/97, 6/99 i 8/99). Sadržaj članka 6, stavak 3. točka (c) Konvencije odnosi se na pravo osobe optužene za kazneno djelo da može sama sebe braniti ili može odabrati branitelja. Nadalje, optuženi ima pravo na pravnu pomoć, pod uvjetom da nema materijalnih mogućnosti za plaćanje takve pomoći, te kada je to u interesu pravde.

Primjenjujući navedenu odredbu u praksi, Europski sud za ljudska prava u Strasbourgu utvrđuje istovremeno postojanje slijedeća dva preduvjeta za ostvarivanje prava na pravnu pomoć:

- materijalno stanje optužene osobe i
- interes pravde.

Razvidno je da Europska konvencija o ljudskim pravima i temeljnim slobodama izričito ne govori o pravu na pravnu pomoć u građanskim sporovima.

Stoga se kao poseban izvor europskog prava za građanske sporove primjenjuje.

Odredbe članka 6. Konvencije zajamčuju u svim slučajevima pravo na pristup sudu i pravo na pošteno suđenje.

U građanskim i drugim predmetima, to znači da se od države traži da stavi na raspolaganje pravnu pomoć socijalno ugroženim osobama. Ukoliko to ne učini time se u stvarnosti tim osobama uskraćuje njihovo Konvencijom zajamčeno pravo na pristup sudu.

U tom smislu postoje i odgovarajuće presude Europskog suda za ljudska prava. Steel & Morris protiv Ujedinjenog Kraljevstva (presuda Suda od 15. veljače 2005.) koja se obično spominje kao odluka McLibel. (*Deumeland protiv Njemačke* (1986.) Serija A br. 100, paragraf 59); dodjelu troškova u sporu (*Beer protiv Austrije* (6. veljače 2001.) paragrafi 11. – 13.; i pravo na eksploataciju zemljišta (*Allan Jacobsson protiv Švedske* (1989.) Serija A br. 163., paragrafi 67. – 70.

3. Odluke Europskog suda za ljudska prava

Airey protiv Irske (od 11. 9. 1979, Serije A br. 32)

U obrazloženju odluke Europski sud govori o obvezi država potpisnica Konvencije da osiguraju pravnu pomoć kada je to neophodno za učinkovitu zaštitu građanskih prava i obveza stranke kod vođenja sudskog postupka, bilo zbog obvezatnog zastupanja, ili zbog složenosti konkretnog slučaja.

Osim navedene odluke Europskog suda za ljudska prava, kao poseban pravni izvor primjenjuju se i slijedeće sudske odluke:

- a) **Artico protiv Italije** (od 13. 05. 1980., Serije A br. 37)
- opća obveza država potpisnica da osiguraju pravo jednakosti pred zakonom
- b) **Goddi protiv Italije** (od 9. 04. 1983., Serije A br. 76)
- postojanje povrede prava na pravnu pomoć u slučaju kada odvjetniku koji je imenovan po službenoj dužnosti nije osigurano dovoljno vremena za pripremu
- c) **Granger protiv Ujedinjenog Kraljevstva** (od 28. 03. 1990., Serije A, br. 174),
Boner protiv Ujedinjenog Kraljevstva (od 28. 10. 1994., Serije A, br. 300-B)
- obveza država potpisnica da osiguraju pravnu pomoć u svim stupnjima postupka
- d) **Croissant protiv Njemačke** (od 25. 09. 1992., Serije A, br. 237- B)
- zahtjev države za povrat već odobrenih sredstava, utrošenih za branitelja po službenoj dužnosti ne predstavlja povredu prava na pravnu pomoć
- e) **Steel & Morris protiv Ujedinjenog Kraljevstva** (presuda Suda od 15. veljače 2005.)
koja se obično spominje kao odluka *McLibel*.
- f) **Deumeland protiv Njemačke** (1986.) Serija A br. 100, paragraf 59);
- g) **Beer protiv Austrije** (6. veljače 2001.) paragrafi 11. – 13.;
- h) **Allan Jacobsson protiv Švedske** (1989.) Serija A br. 163., paragrafi 67. – 70.

Od ostalih pravnih izvora koji čine sastavni dio pravne stečevine Europske unije, treba navesti:

4. Direktiva Europske komisije 2003/8 od 27. 01. 2002. godine

Direktivom se utvrđuju minimalna zajednička pravila o pružanju pravne pomoći u prekograničnim sporovima utvrđivanjem minimalnih zajedničkih pravila o pravnoj pomoći u takvim sporovima. Odredbe Direktive se odnose na slučajeve kada jedna od strana u sporu ima prebivalište u jednoj državi-članici, a spor se vodi pred sudom u drugoj državi-članici.

5. Povelja o temeljnim pravima Europske unije (2000/C; 364/01; Nice, 7/12/2000)

Povelja, iako u formi političke deklaracije, u članku 47 govori o pravu na učinkovite pravne lijekove te o pravu na pošteno suđenje. Nadalje, u stavku 3 navedenog članka navodi se da u svrhu osiguranja učinkovitog pristupa sudovima, osobe ograničenog imovinskog i dohodovnog statusa imaju pravo na pravnu pomoć.

6. Europski sporazum o međudržavnom prijenosu zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć- ETS 92 s Protokolom

7. Rezolucije Odbora ministara Vijeće Europe (78) 8 o besplatnoj pravnoj pomoći i savjetima

U Dijelu 1 Dodatka Rezoluciji preporuča se da nitko ne bi trebao biti onemogućen da traži ili brani svoja prava pred sudom u svezi građanskih, trgovačkih, upravnih, socijalnih i fiskalnih sporova, pri čemu treba biti uzeto u obzir materijalno stanje osobe i pretpostavljeni troškovi postupka. Također se navodi da je potrebno osigurati mogućnost prigovora na odluku kojom je odbijen zahtjev za pravnu pomoć. Isto tako se kaže da je država odgovorna za financiranje sustava pravne pomoći.

8. Rezolucija (76) 5 o pravnoj pomoći u građanskim, upravnim i trgovačkim stvarima

Ovom Rezolucijom preporuča se vladama država članica Vijeća Europe da omoguće ostvarivanje prava na pravnu pomoć u građanskim trgovačkim i upravnim stvarima.

Zakonsko uređivanje područja pravne pomoći građanima je jedna od obveza utvrđena Nacionalnim programom za pridruživanje Republike Hrvatske EU 2007.g., u sklopu poglavlja Politički kriteriji.

U više dokumenata Europske komisije kao obveza Republici Hrvatskoj za ispunjavanje uvjeta za članstvo u EU postavlja se kao uvjet rješavanje pitanja pravne pomoći.

Tako je uređivanje pitanja pravne pomoći jedan od srednjoročnih prioriteta u dokumentu Europsko partnerstvo u kojem je navedeno da je obveza RH da osigura pristup pravosuđu i pravnu pomoć, te odgovarajuća proračunska sredstva.

Nadalje, u Izvješću stručnjaka Europske komisije koji su boravili u RH 23. – 27. svibnja 2005. godine, s ciljem procjene stanja u pravosuđu, jedna od preporuka stručnjaka iz područja zaštite ljudskih prava je da je u svezi s besplatnom pravnom pomoći potrebno što žurnije krenuti s pripremama za uspostavu cjelovitog sustava koji će uključivati sve vrste pravnih postupaka.

U pregledu europskih pravnih izvora za područje pravne pomoći ne može se zaobići

2. OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM

Rješenja predviđena ovim Zakonom omogućit će dosljednu primjenu odredaba Ustava Republike Hrvatske kojima se uređuje pravo na pristup sudu, te jamči jednakost svih pred sudom.

Zakonom se uređuje pravo na ostvarivanje pravne pomoći svim fizičkim osobama koje se nalaze na teritoriju Republike Hrvatske, kao i strancima i hrvatskim državljanima stalno nastanjenima u inozemstvu a koji pred hrvatskim sudom vode neki postupak u skladu sa presudama Europskog suda za ljudska prava.

Također, Zakonom se propisuju kriteriji čijim ispunjavanjem pojedinac može ostvariti pravo na pravnu pomoć u cijelosti ili djelomično, zavisno od svojih materijalnih prilika.

Prijedlogom Zakona kao subjekti koji mogu pružati pravnu pomoć predviđaju se odvjetnici, udruge i pravni fakulteti pri čemu su definirani oblici pravne pomoći koju pojedini od ovih subjekata može pružati. Na ovaj način prihvaća se uobičajena praksa većine država europske unije.

Zakonom se propisuje način odobravanja pravne pomoći, određuju tijela koja će odobravati pravnu pomoć te uređuje zaštita prava na pravnu pomoć. Ujedno se Zakonom propisuje i nadzor nad stručnim i savjesnim pružanjem pravne pomoći.

3. POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Donošenjem ovog Zakona u prvom redu omogućit će se građanima čije imovinske prilike ne omogućavaju angažiranje odvjetnika i dobivanje informacija o pojedinim pravnim pitanjima ostvarivanje prava i ravnopravan pristup sudskim i upravnim postupcima. Na ovaj način stvara se cjelovit sustav pravne pomoći bez diskriminacije obzirom na imovinske prilike pojedinca.

Donošenjem ovog Zakona će se kvalitetnijom pripremom postupaka i stručnim zastupanjem stranaka, omogućiti učinkovitiji rad kako sudova tako i drugih tijela koja odlučuju o pravima i obvezama građana. Nadalje, pravodobno informiranje i pružanje pravnih savjeta građanima prije početka postupka očekivano će dovesti do smanjenja postupaka kada se pokreću zbog neznanja stranke o pravima i obvezama te mogućnostima uspjeha u pojedinoj pravnoj stvari.

Nadalje, uspostaviti će se sustav nadzora nad stručnosti pružene pravne pomoći i mehanizmi sankcioniranja nestručnog i nesavjesnog postupanja u pružanju pravne pomoći. također će se uspostaviti specijalizirana tijela za odlučivanje o pravu građana na pravnu pomoć te osigurati sustav zaštite tog prava.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Provedba ovog Zakona zahtijevat će osiguranje sredstava u Državnom proračunu kako za stvaranje kadrovskih, organizacijskih i materijalnih pretpostavki za uspostavu sustava pravne pomoći tako i za troškove koji će nastati ostvarivanjem prava građana na pravnu pomoć.

Pregled potrebnih sredstava daje se kako slijedi.

Potrebe za pružanjem pravne pomoći procijenjene su na slijedeći način:

- ⇔ Udruge godišnje pružaju pravu pomoć u oko 70 000 slučajeva od čega se 85 % 59.500 predmeta odnosi na oblike pravne pomoći čije financiranje je predviđeno ovim Zakonom.
- ⇔ Hrvatska odvjetnička komora godišnje pruža pravnu pomoć u oko 320 slučajeva
- ⇔ Sudovi prosječno godišnje odobravaju zastupanje u stvarima za koje se pravna pomoć osigurava ovim Zakonom u 422 slučaja.

Na temelju naprijed navedenih podataka godišnji broj potreba za pružanjem pravne pomoći procjenjuje se na 60. 242. zahtjeva.

2007. godina

U 2007. godini nije potrebno osigurati financijska sredstva u Državnom proračunu.

2008. godina

U 2008. godini stvaraju se organizacijske i tehničke pretpostavke za uspostavu sustava, ali građani u ovoj godini ne počinju koristiti pravo na pravnu pomoć. U 2008. godini (IV kvartal) potrebno je u Ministarstvu pravosuđa zaposliti 6 službenika (od čega: 3 VSS - načelnik, viši savjetnik, savjetnik, 1 VŠS (viši upravni referent) 2 SSS (1 upravni referent i 1 računovodstveni referent za što je potrebno osigurati za plaće i materijalne troškove ovih službenika iznos od 140.200,00 kn. Od toga za plaće iznos od 137.100,00 kn i troškove prijevoza iznos od 3.100,00 kn.

Za urede državne uprave u županijama potrebno je zaposliti ukupno 53 državna službenika od čega (33 VSS, 20 SSS). Za plaće i materijalne troškove zaposlenih u uredima državne uprave potrebno je osigurati sredstva u iznosu od 2.455.913,00 kn. Od toga za plaće iznos od 1.725.913,00 kn i troškove prijevoza iznos od 730.000,00 kn.

Ministarstvo pravosuđa. 2008. godini za nabavku informatičke opreme planira sredstva u ukupnom iznosu od 900.000,00 kuna

Za izradu programske podrške sustavu pravne pomoći u 2008. godini planira se 707.200,00 kuna, te 511.200,00 kn za godišnje održavanje sustava. Troškovi promotivnih aktivnosti za šire upoznavanje javnosti planiraju se u iznosu od 150.000,00 kn, te troškovi edukacije svih službenika u Ministarstvu i uredima državne uprave, te uredu Grada Zagreba u iznosu od 143.800,00 kn.

2009. godina

U 2009. godini građani započinju ostvarivati pravo na pravnu pomoć. Za ovu svrhu potrebno je osigurati sredstva za materijalne rashode u visini od 23.900.000,00 kuna.

Pored toga planiraju se sredstva u iznosu od 511.200,00 kn za godišnje održavanje informacijskog sustava, te sredstva za plaće i materijalne troškove državnih službenika u Ministarstvu pravosuđa u iznosu od 560.736,00 kn. Od toga za plaće iznos od 548.336,00 kn i troškove prijevoza iznos od 12.400,00 kn.

Pored toga za plaće i materijalne troškovi zaposlenih u uredima državne uprave potrebno je osigurati iznos od 8.213.339,00 kn.

2010. godina

U 2010. godini prestaje važiti odredba o odgodi primjene.

Zakona u odnosu na pojedine vrste postupaka. Stoga se planira povećanje sredstva za pravnu pomoć za 10 % što iznosi 24.140.000,00 kuna i troškove održavanja informatičkog sustava u iznosu od 511.200,00 kn. Pored toga potrebno je planirati i troškove za plaće i materijalne troškove za zaposlene na razini troškova iskazanih za 2009. godinu, od toga u Ministarstvu pravosuđa za plaće 548.336,00 kn i materijalne troškove 12.400,00 kn.

U uredima državne uprave potrebno je osigurati iznos od 8.817.341,00 kn.

Sva navedena sredstva potrebno je osigurati u Državnom proračunu.

IV. DONOŠENJE ZAKONA

Predlaže se Zakon o ostvarivanju prava na pravnu pomoć donijeti po redovnom postupku.

V. TEKST PRIJEDLOGA ZAKONA S OBRAZLOŽENJEM

U prilogu se dostavlja tekst Prijedloga Zakona o ostvarivanju prava na pravnu pomoć s obrazloženjem.

PRIJEDLOG

ZAKONA O OSTVARIVANJU PRAVA NA PRAVNU POMOĆ

I. OSNOVNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Zakonom uređuje se pravo na pravnu pomoć, krug korisnika pravne pomoći, uvjeti i način njenog ostvarivanja, postupci u kojima se ostvaruje pravo na pravnu pomoć, pružatelji pravne pomoći, tijela nadležna za odobravanje prava, zaštita prava, financiranje pravne pomoći i nadzor nad primjenom Zakona.

Pravo na pravnu pomoć uređeno posebnim zakonima ostvaruje se prema odredbama tih zakona.

1. Pojam pravne pomoći

Članak 2.

Pravna pomoć u smislu ovog Zakona je oblik ostvarivanja prava hrvatskih državljana i stranaca na pošteno suđenje i jednak pristup sudu i drugim tijelima pred kojima se ostvaruju pojedina prava ili obveze, a čije troškove u cijelosti ili djelomično plaća Republika Hrvatska, uzimajući u obzir njihov materijalni položaj i okolnost da ne bi mogli ostvariti to pravo bez ugrožavanja svojeg uzdržavanja i uzdržavanja članova njegovog domaćinstva.

Prilikom odobravanja pravne pomoći podnositelj zahtjeva ne smije se diskriminirati ili povlašćivati po osnovi dobi, nacionalnosti, etničke i teritorijalne pripadnosti, jezičnog i rasnog podrijetla, političkih ili vjerskih uvjerenja ili sklonosti, invalidnosti, obrazovanja, socijalnog položaja, spola, bračnog ili obiteljskog statusa, spolne orijentacije ili nekih drugih razloga suprotnih Ustavom i zakonima utvrđenim pravima i slobodama.

Pravo na pravnu pomoć ne obuhvaća pravo na oslobođenje od sudskih ili upravnih pristojbi.

2. Značenje izraza koji se u Zakonu koriste

Članak 3.

Značenje pojedinih izraza u smislu ovog Zakona je:

- **Imovina** - su sve pokretne, nekretnine, uštedevina i prava u vlasništvu podnositelja zahtjeva i članova njegovog domaćinstva.
- **Korisnik pravne pomoći**- je fizička osoba koja koristi oblike pravne pomoći za koju se ne izdaje uputnica, kao i fizička osoba kojoj je izdana uputnica za pravnu pomoć.
- **Neopravdana korištena pravna pomoć** - je pravna pomoć odobrena ili ostvarena na temelju neistinitih podataka ili prikrivanja činjenica ili ostvarena promjenom podataka na uputnici.
- **Opća pravna informacija** - je nenaplatni oblik pravne pomoći koji sadrži opću i načelnu uputu o pravnom uređenju pojedinog područja, te o načinu i postupku ostvarivanja pojedinog prava odnosno obveze, nadležnom tijelu i mogućnosti postizanja mirnog rješenja spora, kao i informacije o mogućnosti i načinu ostvarivanja prava na pravnu pomoć.
- **Pravni savjet** - je cjelovita uputa o načinu i mogućnostima rješavanja pojedinog pravnog pitanja.
- **Pružatelj pravne pomoći**- je odvjetnik, udruga ili visoka učilišta koja izvode sveučilišne studije u znanstvenom polju prava koji u skladu s ovim Zakonom pruža pojedini oblik pravne pomoći.
- **Sastavljanje pismena u postupcima** - je izradu pismena kojim se postupak pokreće ili se podnosi u pojedinoj fazi postupka, a za koji nije izdana punomoć.
- **Uputnica** - je upravni akt kojim se priznaje postojanje prava na pravnu pomoć, te uređuje opseg odobrene pravne pomoći.
- **Ured** - je ured državne uprave u županiji odnosno ured Grada Zagreba na području čije teritorijalne nadležnosti podnositelj zahtjeva ima prebivalište ili boravište. Kada se radi o hrvatskim državljanima koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj i strancima, nadležni ured je onaj ured na području čije teritorijalne nadležnosti je sjedište suda ili upravnog tijela pred kojima podnositelj zahtjeva pokreće postupak.
- **Članovi domaćinstva** - su bračni ili izvanbračni drug, djeca i druge osobe koje žive u istom stambenom prostoru s podnositeljem zahtjeva za pravnu pomoć, zajednički snose troškove i zadovoljavaju potrebe zajedničkog života.

- **Zadovoljavajući stambeni prostor** - je stan ili kuća veličine do 35m² korisne površine za jednu osobu, uvećana za 10m² za svaku daljnju osobu.

3. Oblici pravne pomoći

Članak 4.

Pravna pomoć ostvaruje se kao pravo na:

- opću pravnu informaciju
- pravni savjet,
- pravnu pomoć u sastavljanju pismena,
- zastupanje pred sudovima,
- zastupanje pred upravnim tijelima odnosno pravnim osobama koje imaju javne ovlasti,
- pravnu pomoć za mirno rješavanje spora.
- izvansudsku nagodbu

Izuzetno od odredbi ovog Zakona za dobijanje opće pravne informacije ne izdaje se uputnica i ne isplaćuje naknada.

Članak 5.

Na temelju ovog Zakona pravna pomoć može se odobriti:

- 1) u statusnim stvarima - u postupcima; stjecanja, odnosno utvrđivanja hrvatskog državljanstva, dokazivanja činjenica postojanja braka, dokazivanja činjenice rođenja djeteta, priznavanje i utvrđivanje očinstva i majčinstva, dokazivanje činjenice smrti, proglašenje nestale osobe umrlom, postupke ispravka osobnih podataka u državnim evidencijama,
- 2) u postupcima koji se odnose na boravak i rad stranaca u Republici Hrvatskoj
- 3) u postupcima za utvrđivanje prava iz zdravstvenog i mirovinskog osiguranja.
- 4) u postupcima za ostvarivanje prava iz socijalne skrbi,
- 5) u postupcima o vlasništvu kada se radi o vlasništvu kuće ili stana potrebnih za stanovanje podnositelja zahtjeva, vlasništvo nad sredstvima za rad podnositelja zahtjeva,
- 6) u postupcima za povrat imovine prognanika, izbjeglica i povratnika,
- 7) u radno pravnim postupcima u odnosu na radnike i osobe koje traže zaposlenje,
- 8) u obiteljsko pravnim postupcima, osim na postupke koji uključuju smanjenje iznosa uzdržavanja kada je osoba koja je dužna plaćati uzdržavanje propustila podmiriti svoju obvezu plaćanja, te u postupcima zaštite djece i mladih punoljetnika s poremećajima u ponašanju kao i postupcima koji se vode kod suda na temelju međunarodnih konvencija kojih je Republika Hrvatska stranka, a tiču se zaštite prava i dobrobiti djece,

- 9) u ovršnim postupcima kada se radi o postupcima za koje se prema odredbama ovog Zakona može odobriti pravna pomoć.
- 10) u postupcima pred trgovačkim sudom
- 11) kada je to predviđeno posebnim zakonima
- 12) u postupcima za koje je to predviđeno međunarodnim dokumentima kojih je Republika Hrvatska stranka.

Pravna pomoć odobrit će se žrtvama trgovine ljudima, a može se odobriti i žrtvama drugih kažnjivih djela pod uvjetima utvrđenim ovim Zakonom.

Pravna pomoć na temelju ovog Zakona može se odobriti za postupke pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske.

4. Korisnici pravne pomoći

Članak 6.

Pravo na pravnu pomoć ostvaruju sve fizičke osobe koje imaju prebivalište ili uobičajeno boravište na području Republike Hrvatske i hrvatski državljani stalno nastanjeni u inozemstvu, koji nisu u stanju podmiriti troškove pravne pomoći.

Pored osoba iz stavka 1. ovog članka, pravo na pravnu pomoć imaju i stranci koji nemaju boravište na području Republike Hrvatske u postupcima za koje se pravna pomoć osigurava ovim Zakonom kada se postupak vodi pred nadležnim tijelom u Republici Hrvatskoj.

5. Opseg pružanja pravne pomoći

Članak 7.

Pravo na pravnu pomoć ostvaruje se potpunim ili djelomičnim osiguravanjem plaćanja troškova pravne pomoći.

Odobrena pravna pomoć može biti ograničena samo zbog razloga koji su propisani ovim Zakonom.

II. OSTVARIVANJE PRAVA NA PRAVNU POMOĆ ZA KOJE SE IZDAJE UPUTNICA

Članak 8.

Pravo na pravnu pomoć ostvaruje se utvrđivanjem imovnog stanja korisnika i izdavanjem uputnice.

1. Pravna pomoć iz razloga pravičnosti

Članak 9.

Iznimno od odredbi ovog Zakona kojima se utvrđuju vrste postupaka za koje se može odobriti pravna pomoć i kriteriji za ostvarivanje prava na pravnu pomoć, pravna pomoć može se odobriti iz razloga pravičnosti.

Pravna pomoć iz razloga pravičnosti odobrava se na zahtjev stranke u sudskom postupku u stvari za koju ovim Zakonom nije predviđena pravna pomoć ili kada stranka ne ispunjava uvjete za odobravanje pravne pomoći utvrđene ovim Zakonom, ako unatoč tome stranka prema svome imovnom stanju ne može podmiriti te troškove bez štete za nužno uzdržavanje svoje i članova svog domaćinstva.

Pravnu pomoć iz stavka 1. ovog članka odobrava sud koji je nadležan za odlučivanje u predmetu spora uz odgovarajuću primjenu odredaba Zakona o parničnom postupku o postavljanju punomoćnika strankama potpuno oslobođenih plaćanja troškova postupka.

Protiv odluke o odbijanju zahtjeva za odobravanje pravne pomoći iz razloga pravičnosti ne može se uložiti posebna žalba, ali stranka može u okviru žalbe na odluku u postupku izraziti žalbu i na odbijanje zahtjeva za odobravanje pravne pomoći.

Na temelju rješenja suda o odobravanju pravne pomoći ured će izdati uputnicu.

Članak 10.

Zahtjev za odobravanje pravne pomoći iz razloga pravičnosti podnosi se u pisanom obliku sudu nadležnom za odlučivanje u postupku za koji se traži pravna pomoć. U zahtjevu se navode obrazloženi razlozi zbog kojih se traži odobravanje pravne pomoći iz razloga pravičnosti. Uz zahtjev je potrebno priložiti dokaze o broju članova domaćinstva, potvrdu Porezne uprave o visini dohotka podnositelja zahtjeva i članova njegova domaćinstva, odnosno druge dokaze o visini dohotka i izjavu o imovnom stanju podnositelja zahtjeva i članova njegova domaćinstva.

Do donošenja odluke o zahtjevu za odobravanje pravne pomoći prema odredbama ovog članka zastat će se s postupkom u kojem je pravna pomoć zatražena, ako je pravna pomoć zatražena u toku postupka.

Sud će pri odobravanju pravne pomoći iz razloga pravičnosti voditi računa o ozbiljnosti i složenosti slučaja, materijalnim i općim prilikama podnositelja zahtjeva, te sposobnosti podnositelja zahtjeva za odobravanje pravnu pomoć da se sam zastupa.

Za odobrenje pravne pomoći iz razloga pravičnosti u sudskom postupku nije nužno prethodno rješenje ureda o odbijanju zahtjeva za odobravanje pravne pomoći. Sud može, ako smatra da podnositelj zahtjeva ispunjava uvjete, uputiti podnositelja da zahtjev za odobravanje pravne pomoći najprije podnese uredu.

Troškovi pravne pomoći iz razloga pravičnosti obuhvaćaju uz stvarne izdatke postavljenog punomoćnika i nagradu prema odredbama ovog Zakona. Ti troškovi predujmljuju se iz sredstava suda, a konačno snose iz proračunskih sredstava namijenjenih za pravnu pomoć.

2. Odobravanje pravne pomoći

Članak 11.

Zahtjev za odobravanje prava na pravnu pomoć podnosi uredu.

Zahtjev se podnosi na propisanom obrascu uz kojeg je potrebno priložiti potvrdu Porezne uprave o visini dohotka podnositelja zahtjeva i članova njegovog domaćinstva, izjavu o imovnom stanju, u skladu s odredbama ovoga Zakona, kao i izjave podnositelja zahtjeva i punoljetnih članova njegovog domaćinstva o dozvoljavanju uvida u sve podatke o imovini.

Podnositelj zahtjeva koji je korisnik nekog od oblika socijalne skrbi podnosi uz zahtjev potvrdu nadležnog centra za socijalnu skrb o vrsti i visini primljene pomoći u posljednjih dvanaest mjeseci.

Podnositelj zahtjeva, osim podnositelja iz stavka 3 ovog članka uz zahtjev prilaže potvrde o visini dohotka za sebe i članove svog domaćinstva izdane od nadležne ispostave Porezne uprave prema prebivalištu, odnosno boravištu podnositelja zahtjeva i članova njegovog domaćinstva.

Za točnost podataka navedenih u zahtjevu za odobravanje pravne pomoći, podnositelj odgovara materijalno i kazнено.

Obrascе zahtjeva za odobravanje prava na pravnu pomoć i tekst izjave o imovnom stanju pravilnikom propisuje ministar nadležan za poslove pravosuđa.

Članak 12.

Informacije o uvjetima za ostvarivanje prava na pravnu pomoć kao i obrasce zahtjeva za odobravanje pravne pomoći, strankama su dužna učiniti dostupnim, sudbena tijela prvog stupnja, upravna tijela prvog stupnja i pravne osobe s javnim ovlastima.

Članak 13.

O pravu na pravnu pomoć odlučuje ured u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva. Izuzetno, ako se uputnica izdaje za pravnu stvar u kojoj podnositelj zahtjeva ne bi, uslijed protoka roka, nakon 15 dana mogao ostvariti pravo koje je predmet postupka, uputnica se izdaje odmah, a najkasnije u roku koji podnositelju zahtjeva omogućava blagovremeno poduzimanje radnji za ostvarivanje prava. Kada ured utvrdi da podnositelj zahtjeva ispunjava uvjete za ostvarivanje prava na pravnu pomoć izdaje uputnicu.

Ako ured utvrdi da podnositelj zahtjeva ne ispunjava uvjete za ostvarivanje prava na pravnu pomoć donosi rješenje kojim se zahtjev odbija.

Protiv rješenja ureda iz stavka 3. ovog članka podnositelj zahtjeva može u roku od 8 dana od dana dostave rješenja podnijeti žalbu ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa koje je po žalbi dužno odlučiti u roku od 8 dana od dana zaprimanja žalbe.

Protiv rješenja ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa kojim se žalba odbija može se pokrenuti upravni spor.

Za odobravanje pravne pomoći ne plaćaju se upravne pristojbe.

2. Uvjeti za odobravanje pravne pomoći

Članak 14.

Materijalni uvjeti podnositelja zahtjeva utvrđuju se na temelju dohodaka umanjenog za iznos poreza i prireza, primitaka koji se ne smatraju dohotkom i primitaka na koje se ne plaća porez na dohodak podnositelja zahtjeva i članova njegovog domaćinstva prema Zakonu o porezu na dohodak, te će se uzeti u obzir imovina koja je u vlasništvu podnositelja zahtjeva i članova njegovog domaćinstva, ako Zakonom nije drugačije određeno.

U postupku odlučivanja o zahtjevu za odobravanje pravne pomoći, materijalni uvjeti podnositelja zahtjeva neće se utvrđivati kada se radi o osobi koja prima pomoć iz socijalne skrbi na temelju odluke centra za socijalnu skrb ili nadležnog odjela jedinice lokalne samouprave u skladu s propisima koji uređuju prava iz socijalne skrbi, odnosno o osobi koja je korisnik opskrbnine prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji.

Za potrebe provedbe ovoga Zakona, način utvrđivanja primitaka koji se ne smatraju dohotkom i primitaka na koje se ne plaća porez na dohodak, propisat će ministar nadležan za poslove pravosuđa pravilnikom kojim se propisuje obrazac zahtjeva.

Članak 15.

Smatrat će se da bi materijalni položaj podnositelja zahtjeva i članova njegovog domaćinstva bio ugrožen ako prosječni mjesečni dohodak podnositelja zahtjeva i članova njegovog domaćinstva ostvaren kroz 12 mjeseci koji prethode podnošenju zahtjeva, zajedno s primicima iz članka 16. ovog Zakona, ne prelazi iznos najniže mjesečne osnovice za obračunavanje i plaćanje doprinosa za obvezna osiguranja prema Zakonu o doprinosima za obvezna osiguranja po članu domaćinstva, a koja je bila na snazi u vrijeme podnošenja zahtjeva.

Članak 16.

Oporezivim dohotkom prema izvoru dohotka smatra se dohodak od nesamostalnog rada, dohodak od samostalne djelatnosti, dohodak od imovine i imovinskih prava, dohodak od kapitala, dohodak od osiguranja i drugi dohodak propisan Zakonom o porezu na dohodak koje podnositelj zahtjeva za odobravanje pravne pomoći, odnosno korisnik pravne pomoći i članovi njegovog domaćinstva primaju.

Dohodak i imovina podnositelja zahtjeva i članova njegovog domaćinstva uključuje nasljedstvo, darove, primitke ostvarene u inozemstvu, primitke koji se ne smatraju dohotkom i primitke na koje se ne plaća porez na dohodak, osim:

- potpore zbog zbrinjavanja ratnih invalida i članova obitelji smrtno stradalih, zatočenih ili nestalih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata,
- doplatak za djecu i novčani primici za opremu novorođenog djeteta,
- roditeljske naknade,
- primici, pomoći i naknade osoba s invaliditetom, osim plaća i mirovina,
- potpore zbog uništenja i oštećenja imovine zbog elementarnih nepogoda,
- potpore zbog uništenja i oštećenja imovine zbog ratnih događaja,
- naknade koju obitelj prima kao udomiteljska obitelj,
- pomoći iz socijalne skrbi,
- naknade roditelju zbog njege djeteta s težim smetnjama,
- sredstva za privremeno uzdržavanje prema Obiteljskom zakonu,
- primici koje fizičke osobe ostvaruju po osnovi darovanja pravnih i fizičkih osoba za zdravstvene potrebe,
- primici po osnovi ugovora o doživotnom uzdržavanju i doživotnoj renti,
- stipendije učenicima i studentima, za redovno školovanje do propisanog iznosa prema poreznom propisu,
- naknade prijevoznih troškova na službenom putovanju u visini stvarnih izdataka,
- naknade troškova noćenja na službenom putovanju u visini stvarnih izdataka,
- naknade troškova prijevoza na posao i s posla mjesnim javnim prijevozom u visini stvarnih izdataka, prema cijeni mjesečne odnosno pojedinačne prijevozne karte,

- naknade troškova prijevoza na posao i s posla međumjesnim javnim prijevozom u visini stvarnih izdataka, na način propisan poreznim propisom,
- naknade za korištenje privatnog automobila u službene svrhe prema poreznom propisu,
- potpore zbog invalidnosti radnika do visine utvrđene prema poreznom propisu,
- potpore za slučaj smrti radnika do visine utvrđene prema poreznom propisu,
- potpore u slučaju smrti člana domaćinstva radnika,
- naknade štete nastale zbog narušena zdravlja ili smanjenja odnosno gubitka radne sposobnosti,
- naknade štete za izgubljeno uzdržavanje zbog smrti davatelja uzdržavanja,
- potpore zbog neprekidnog bolovanja radnika u skladu sa poreznim propisom,
- dar djetetu do 15 godina starosti do visine utvrđene poreznim propisom,
- iznos dnevnica za službena putovanja, terenski dodatak, pomorski dodatak do visine propisane poreznim propisom.

Članak 17.

Prilikom utvrđivanja imovnog stanja podnositelja zahtjeva i članova njegovog domaćinstva uzet će se u obzir prosječni mjesečni dohodak i primici iz članka 16. ovog Zakona isplaćeni u prethodnoj i tekućoj godini za dvanaest mjeseci prije početka mjeseca u kojem se podnosi zahtjev za odobravanje pravne pomoći.

Kod utvrđivanja imovnog stanja uzet će se u obzir dohodci i drugi primici podnositelja zahtjeva i članova njegovog domaćinstva koji su stvarno primljena.

Članak 18.

Prilikom utvrđivanja imovnog stanja neće se uzeti u obzir dohodak i primici iz članka 16. ovog Zakona kojeg su podnositelj zahtjeva i članovi njegovog domaćinstva prestali ostvarivati u vremenu od dvanaest mjeseci prije dana podnošenja zahtjeva.

Ako podnositelj zahtjeva i članovi njegovog domaćinstva započnu primati dohodak zajedno s primicima iz članka 16. ovog Zakona tijekom dvanaest mjeseci prije dana podnošenja zahtjeva prilikom određivanja imovnog stanja uračunat će se iznos posljednjeg takvog dohotka ili drugog primitka u mjesecu koji prethodi podnošenju zahtjeva.

Članak 19.

Imovina podnositelja zahtjeva i članova njegovog domaćinstva, koju čine nasljedstva, darovi, naknade štete, otpremnine, nagrade i druge prihodi koji su primljeni barem jednom u periodu od dvanaest mjeseci prije podnošenja zahtjeva, uzet će se u obračun u razmjernim dijelovima (1/12).

Članak 20.

Pravna pomoć neće se odobriti, ako podnositelj zahtjeva ili članovi njegovog domaćinstva posjeduju imovinu čija ukupna vrijednost prelazi iznos od dvadeset najnižih mjesečnih osnovica za obračunavanje i plaćanje doprinosa za obvezna osiguranja prema Zakonu o doprinosima za obvezna osiguranja.

U smislu stavka 1. imovina ne obuhvaća slijedeće:

- stan ili kuća u kojem živi podnositelj zahtjeva, ako je u njegovom vlasništvu ili u vlasništvu članova njegovog domaćinstva, koji se obzirom na površinu i broj prostorija mogu uobičajeno smatrati zadovoljavajućim stambenim prostorom obzirom na broj osoba koje u njemu žive.
- predmete koji su u skladu s propisima o ovrsi u građanskim sporovima kao i u sporovima iz naplate osiguranja izuzeti od ovrhe, izuzev gotovine, osobno vozilo u vrijednosti od najviše osamnaest najnižih mjesečnih osnovica za obračunavanje i plaćanje doprinosa za obvezna osiguranja prema Zakonu o doprinosima za obvezna osiguranja;

Članak 21.

Kod utvrđivanja materijalnih uvjeta podnositelja zahtjeva i članova njegovog domaćinstva neće se uzeti u obzir materijalne prilike onih članova domaćinstva koji su u postupku za koji je podnijet zahtjev za odobravanje pravne pomoći protustranka podnositelja zahtjeva.

Članak 22.

Materijalne uvjeti podnositelja zahtjeva i članova njegovog domaćinstva utvrđuju se na temelju pisane izjave podnositelja zahtjeva o imovnom stanju i priloženih potvrda iz članka 11. stavka 3. i 4. ovog Zakona.

Ured će provjeriti činjenice navedene u izjavi podnositelja prema vlastitoj ocjeni. Ured je dužan u toku svakog kvartala provjeriti najmanje deset posto podnijetih zahtjeva. Ured će provjeriti podatke o materijalnim prilikama uvijek kada to zatraži nadležni sud ili tijelo državne uprave, kao i osoba koja ima pravni interes.

Tijela državne uprave i pravne osobe obvezni su dostaviti podatke koji se odnose na činjenice razmatrane u postupku odlučivanja po zahtjevu podnositelja.

Pravne osobe koje obavljaju poslove platnog prometa dužne su na temelju izjave podnositelja zahtjeva za odobravanje pravne pomoći da dozvoljava uvid u sve podatke o imovini, na traženje ureda dostaviti podatke o računima i stanju na računima.

Članak 23.

Ako se utvrdi da je podnositelj u izjavi o svojim materijalnim prilikama naveo netočne podatke, neće se odobriti pravna pomoć, te podnositelj neće moći podnijeti ponovni zahtjev u slijedećih šest mjeseci od dana donošenja rješenja.

Ako nakon odobravanja pravne pomoći dođe do promjene u materijalnim prilikama podnositelja, odnosno ako se utvrdi da je podnositelj zahtjeva dao netočne podatke o svojim materijalnim prilikama, primijenit će se odredbe koje se odnose na neopravdano korištenje pravne pomoći.

4. Uputnice

Članak 24.

Uputnica se izdaje za postupak određenog stupnja. Za pravne savjete i za pojedine pravne radnje može se izdati posebna uputnica.

Uputnica izdana za postupak određenog stupnja ne obuhvaća postupke po redovnim, odnosno izvanrednim pravnim lijekovima, za koje se mora zatražiti nova uputnica.

Korisnik pravne pomoći na temelju izdane uputnice samostalno odlučuje o izboru pružatelja pravne pomoći vodeći računa o ovlasti pružatelja da pruža pojedine oblike pravne pomoći.

Pri izboru pružatelja pravne pomoći korisnik ne smije neopravdano povećavati troškove pružene pravne pomoći. U suprotnom neopravdano stvoreni troškovi terete korisnika pravne pomoći.

Odabranom pružatelju korisnik pravne pomoći dužan je odmah predati uputnicu.

Članak 25.

Uputnica se izdaje za ostvarivanje prava na pravnu pomoć u punom opsegu:

- kada korisnik ostvaruje prava s osnova socijalne skrbi odnosno pravo na opskrbninu prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji,
- kada imovina korisnika i članova njegovog domaćinstva po svim osnovama utvrđenim ovim Zakonom iznosi 50 posto ili manje od najniže mjesečne osnovice za obračunavanje i plaćanje doprinosa za obvezna osiguranja prema Zakonu o doprinosima za obvezna osiguranja, po članu njegovog domaćinstva, kroz dvanaest mjeseci koji prethode podnošenu zahtjeva,
- te kada korisnik odnosno članovi njegovog domaćinstva imaju u vlasništvu stan ili kuću koji ne prelazi njihove potrebe, ali ne veći od trosobnog stana, te ako imaju u vlasništvu automobil čija vrijednost ne prelazi deset najnižih mjesečnih osnovica za obračunavanje i plaćanje doprinosa za obvezna osiguranja prema Zakonu o doprinosima za obvezna osiguranja.

Za svako povećanje prihoda za više od 10 posto iznosa iz stavka 1. alineje 2. ovog članka, pravo na pravnu pomoć utvrđuje se u 10 posto manjem opsegu, ali ne ispod 50 posto utvrđenog iznosa naknade za pravnu pomoć.

Kada pravna pomoć nije odobrena u punom opsegu, podnositelj zahtjeva može podnijeti žalbu u odnosu na dio zahtjeva za koji mu pravna pomoć nije odobrena, na način i pod uvjetima propisanim ovim Zakonom kada je zahtjev za pravnu pomoć odbijen.

Članak 26.

Obrazac uputnice propisuje ministar nadležan za poslove pravosuđa.

Članak 27.

Uputnica mora sadržavati slijedeće podatke:

- ime i prezime osobe koja ispunjava uvjete za korištenje pravne pomoći, te broj osobne iskaznice odnosno putovnice ili drugog identifikacijskog dokumenta, prebivalište odnosno boravište,
- broj i datum izdavanja uputnice za ostvarivanje prava na pravnu pomoć,
- kratak opis pravne stvari za koju je pravna pomoć odobrena,
- oblik i opseg odobrene pravne pomoći,
- upozorenja o načinu izbora pružatelja pravne pomoći u skladu s člankom 25. stavak 2 ovog Zakona
- potpis osobe ovlaštene za izdavanje uputnice,
- vrsta, opseg, te datum okončanja pojedinih radnji u okviru pružene pravne pomoći, kao i naziv pružatelja pravne pomoći (uključujući dodatke),
- ukupni troškovi pružene pravne pomoći,
- datum vraćanja uputnice,
- obračun troškova ili pojedinačnih iznosa koji se imaju vratiti ili nadoknaditi,
- potpis ovlaštene osobe koja je izvršila obračun troškova,
- potpis osobe ovlaštene od strane ureda, uključujući predloženi iznos za vraćanje,
- upozorenje o pravnim posljedicama u slučaju nepridržavanja odredbi ovog Zakona koje se odnose na uputnicu.

Uputnica po kojoj su obračunati i isplaćeni svi troškovi smatra se zaključenom.

Članak 28.

Pružatelj pravne pomoći dužan je vratiti uredu popunjenu uputnicu nakon pružene pravne pomoći.

Uputnica koju pružatelj vraća uredu predaje se zajedno sa originalima računa za nastale troškove.

Ako uputnica ne bude vraćena u roku od 15 dana od izvršenja zadnje pravne radnje za koju je uputnica izdana, pretpostavlja se da pravna pomoć nije pružena.

Kada se uputnica odnosi na postupak koji traje više od jedne kalendarske godine, pružatelj pravne pomoći dužan je pojedine pravne radnje prema uputnici obračunati prema naknadi koju je Vlada Republike Hrvatske propisala za godinu u kojoj se naknada obračunava.

Ako je naknada za pravnu pomoć utvrđena u odnosu na pojedinu vrstu postupka, a postupak traje više od jedne kalendarske godine na kraju svake kalendarske godine može se naplatiti jedna četvrtina propisanog iznosa naknade. Pružatelj pravne pomoći dostavit će obračunatu uputnicu uredu koji mu je dužan u roku od 15 dana dostaviti novu uputnicu za preostali dio postupka.

Članak 29.

Ako se uputnica izmjeni dodavanjem ili brisanjem datuma ili mijenjanjem sadržaja uputnice na neki drugi način, izmjene se prihvaćaju samo ako su iste potpisane i ovjerene od strane ovlaštene osobe.

Članak 30.

Kada je korisnik pravne pomoći potpuno ili djelomično uspio u tužbenom zahtjevu, te mu sud dosudi imovinu ili prihod, osim imovine i prihoda koji se prema odredbama ovog Zakona izuzima kod utvrđivanja materijalnih prilika podnositelja zahtjeva, isti je dužan nadoknaditi Republici Hrvatskoj iznos razlike između stvarno plaćenih troškova pravne pomoći i naknade koju je isplatila suprotna strana u postupku za troškove postupka, ako taj iznos Republika Hrvatska nije naplatila od suprotne strane.

Članak 31.

Kada korisnik pravne pomoći izgubi spor za čije vođenje mu je odobrena pravna pomoć, isti nije dužan nadoknaditi plaćene troškove pravne pomoći.

Obveza vraćanja troškova pravne pomoći postoji samo u slučaju kada se u roku jedne godine od dana konačnog obračuna pravne pomoći materijalne prilike korisnika pravne pomoći ili članova njegova domaćinstva znatno poprave tako da je isti u mogućnosti potpuno ili djelomično vratiti beskamatne troškove za pruženu pravnu pomoć.

Radi utvrđivanja činjenica iz stavka 2. ovog članka, ured ima pravo pristupa podacima koji se odnose na porezne obveze i materijalne prilike korisnika pravne pomoći i članova njegovog domaćinstva uz privolu člana domaćinstva.

Kada nastupe okolnosti iz stavka 2. ovog članka, ured će poduzeti mjere u skladu s odredbama ovog Zakona koje se odnose na neopravdano primljenu pravnu pomoć.

Članak 32.

Ured će na temelju priloženih računa o troškovima za izvršene pravne radnje izvršiti ovjeru ukupnih troškova pravne pomoći prema izdanoj uputnici.

Članak 33.

Ministar financija može donijeti napatuk o postupku i načinu obračuna izdanih uputnica.

5. Promjene činjenica, obijesno vođenje postupka i neopravdano korištena pravna pomoć

Članak 34.

Korisnik pravne pomoći mora ispunjavati utvrđene uvjete za pravnu pomoć tijekom postupka za koji je ista odobrena.

Od podnošenja zahtjeva za odobravanje pravne pomoći do dana konačnog obračuna troškova pravne pomoći, korisnik pravne pomoći je dužan izvijestiti ured o svim promjenama koje bi mogle imati utjecaja na pravo ostvarivanja i opseg pravne pomoći.

Korisnik pravne pomoći dužan je izvijestiti o nastalim promjenama u roku od osam dana od dana saznanja za iste u suprotnom će se na korisnika primijeniti odredbe ovog Zakona o neopravdano pruženoj pravnoj pomoći.

Članak 35.

Ured će po službenoj dužnosti, preispitati pravo na pravnu pomoć kada utvrdi postojanje novih okolnosti koje mogu utjecati na postojanje prava ili na opseg prava na pravnu pomoć. Na temelju novih činjenica donijet će se rješenje o prestanku prava na pravnu pomoć ili izmijeniti uputnicu kojom će utvrditi drugačiji oblik ili manji opseg pravne pomoći.

Na rješenje o prestanku prava na pravnu pomoć korisnik pravne pomoći ima pravo podnijeti žalbu ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa u roku od 8 dana od prijema rješenja.

Članak 36.

Korisnici ne smiju pravnu pomoć koristiti radi obijesnog vođenja postupka.

O obijesnom vođenju postupka radi se u slučajevima kada su očekivanja podnositelja u očiglednom nesrazmjeru sa stvarnim izgledima za uspjeh. Smatrat će se da su očekivanja podnositelja u očiglednom nesrazmjeru sa stvarnim izgledima za uspjeh osobito onda kada su u očitj suprotnosti s ishodom postupaka u sličnim predmetima. Obijesno vođenje postupka postoji i onda kada stranke postupak vode kako bi postigle svrhu koja je suprotna načelima poštenja i morala.

O odbijanju zahtjeva za odobravanje pravne pomoći, o poništaju već donesene odluke ili o prestanku prava na pravnu pomoć zbog obijesnog vođenja postupka odlučuje ured po službenoj dužnosti, na prijedlog suda, upravnog tijela, pravne osobe s javnim ovlastima ili povodom inicijative stranke u postupku ili treće osobe koja za to ima pravni interes.

Ako bude donesena odluka o poništaju već donesene odluke o pravu na pravnu pomoć, korisnik je dužan vratiti primljena sredstva i naknaditi uzrokovane troškove prema odredbama ovoga Zakona.

Članak 37.

Korisnik pravne pomoći dužan je nadoknaditi troškove neosnovano korištene pravne pomoći i zatezne kamate. Zatezne kamate računaju se od dana od kojeg je podnositelj zahtjeva bio dužan izvijestiti ured o nastalim promjenama. Ovako vraćena sredstva predstavljaju prihod Državnog proračuna.

Način i vrijeme vraćanja naknade za neopravdano korištenu pravnu pomoć odredit će ured rješenjem kojim se utvrđuje da je korisnik neopravdano primio pravnu pomoć.

Protiv rješenja o utvrđivanju neopravdano pružene pravne pomoći podnositelj zahtjeva može izjaviti žalbu prema odredbama ovog Zakona o odbijanju zahtjeva za odobravanje pravne pomoći.

Ured može na prijedlog korisnika sklopiti nagodbu o načinu vraćanja naknade za troškove neosnovano odobrene pravne pomoći, kada za to postoje razlozi utemeljeni na materijalnim prilikama korisnika. Sklopljena nagodba predstavlja ovršnu ispravu.

Ako nagodba nije zaključena ili korisnik propusti dobrovoljno vratiti iznos u roku određenom rješenjem, ured će po službenoj dužnosti podnijeti prijedlog za ovrhu. U tom slučaju konačno rješenje predstavlja ovršnu ispravu.

Članak 38.

O izdanim uputnicama, isplaćenim troškovima i zaključenim uputnicama ured vodi evidenciju. Pravilnikom o vođenju evidencije uredit će se način vođenja evidencije, sadržaj

evidencije, a naročito podaci o trajanju postupaka za koje su izdane uputnice, vrijednost postupka, pružatelji pravne pomoći i tijela pred kojima se vode postupci.

Pravilnik iz stavka 1. ovog članka donosi ministar nadležan za poslove pravosuđa.

III. PRUŽATELJI PRAVNE POMOĆI

Članak 39.

Pravnu pomoć prema odredbama ovog Zakona pružaju odvjetnici.

Udruge mogu pružati pravnu pomoć, ako ispune ovim Zakonom propisane uvjete i budu upisane u registar udruga koje pružaju pravnu pomoć.

Udruge mogu pružati pravnu pomoć davanjem općih pravnih informacija, pravnih savjeta, izradom pismena u upravnim stvarima i pomaganjem stranci u upravnim postupcima u skladu s propisima kojima se uređuje upravni postupak.

Visoka učilišta koja izvode sveučilišne studije u znanstvenom polju prava mogu pružati pojedine oblike pravne pomoći putem pravnih klinika u skladu sa svojim općim aktima.

Pravne klinike, u skladu s nastavnim programima mogu pružati pravnu pomoć davanjem općih pravnih informacija i pravnih savjeta, te izradom pismena u upravnim postupcima.

Članak 40.

Pružatelj pravne pomoći ne smije odbiti pružiti pravnu pomoć u skladu s odredbama ovog Zakona, osim u slučajevima predviđenim Zakonom o odvjetništvu za uskratu pravne pomoći.

Izuzetno od stavka 1. ovog članka pravne klinike imaju pravo odlučivanja o pružanju pravne pomoći u skladu s ciljem radi kojeg su osnovane i programom svog djelovanja.

Podnositelj zahtjeva za pravnu pomoć može o odbijenom pružanju pravne pomoći upoznati ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa.

Neosnovano odbijanje pružanja pravne pomoći smatrat će se u smislu ovog Zakona nesavjesnim pružanjem pravne pomoći.

Članak 41.

Udruga se upisuje u registar udruga koje pružaju pravnu pomoć pri ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa. Udruga se upisuje u registar kada pruži dokaze, da je osigurala pružanje pravne pomoći od strane osobe koja ima diplomski studij prava, ima položen državni stručni ispit ili drugi odgovarajući ispit ili znanstveno zvanje i pruži dokaze o uplati osiguranja od odgovornosti za štetu nanесenu stranci pružanjem pravne pomoći u visini 50 % osiguravanja propisanog Zakonom o odvjetništvu.

Članak 42.

Osobe koje pružaju pravnu pomoć u udrugama polažu državni stručni ispit prema odredbama Zakona o državnim službenicima.

Članak 43.

Udruga podnosi zahtjev za upis u registar udruga koje pružaju pravnu pomoć ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa.

Zahtjevu za upis u registar prilažu se statut udruge, rješenje o upisu u registar udruga, dokazi o osiguranoj suradnji osobe koja prema odredbama ovog Zakona može pružati pravnu pomoć u udruzi, te kopija police osiguranja od odgovornosti za štetu.

Na postupak upisa udruge u registar udruga koje pružaju pravnu pomoć odgovarajuće se primjenjuju odredbe Zakona o udrugama.

O upisu udruga u registar udruga koju pružaju pravnu pomoć izdaje se rješenje kojim se udruga ovlašćuje da pruža pravnu pomoć.

IV. POSEBNE ODREDBE O ODOBRAVANJU PRAVNE POMOĆI STRANCIMA BEZ PREBIVALIŠTA ILI BORAVIŠTA U REPUBLICI HRVATSKOJ U PREKOGRANIČNIM SPOROVIMA

Članak 44.

Prekogраниčni spor je spor u Europskoj uniji kojem je stranka osoba koja traži pravnu pomoć, a ima prebivalište ili boravište u državi članici koja nije ona država članica u kojoj postupa sud, odnosno u kojoj treba izvršiti sudsku odluku.

Postojanje prekograničnog spora utvrđuje se prema vremenu podnošenja zahtjeva za pravnu pomoć.

Odredbe o prekograničnom sporu neće se primjenjivati u odnosu na Kraljevinu Dansku.

Pravna pomoć u prekograničnim sporovima može se odobriti u građanskim i trgovačkim postupcima, kao i postupcima izvansudske nagodbe i pravnom savjetovanju u tim postupcima. Prekograničnim sporovima ne smatraju se postupci vezani uz poreze, te carinske i upravne postupke.

Članak 45.

Tražiteljima pravne pomoći u prekograničnim sporovima odobrit će se pravna pomoć ako ispunjavaju kriterije utvrđene ovim Zakonom. Izuzetno, pravna pomoć može se odobriti i kada tražitelj ne ispunjava kriterije za odobravanje pravne pomoći utvrđene ovim Zakonom, i ako tražitelj pravne pomoći dokaže da nije sposoban platiti troškove postupka zbog razlike u troškovima života između države članice u kojoj ima prebivalište ili boravište i troškova života u Republici Hrvatskoj.

U postupku odobravanja pravne pomoći u prekograničnim sporovima ne plaćaju se pristojbe.

Članak 46.

Stranka koja ima prebivalište ili boravište u državi članici Europske unije, a traži pravnu pomoć u prekograničnom sporu pred sudom u Republici Hrvatskoj, ostvaruje pravo na pravnu pomoć u skladu s ovim Zakonom. Za utvrđivanje prebivališta ili boravišta mjerodavno je pravo države u kojoj stranka ima prebivalište ili boravište.

Osoba iz stavka 1. ovog članka ili nadležno tijelo države članice u kojoj podnositelj zahtjeva ima prebivalište ili boravište (tijelo za slanje) zahtjev za pravnu pomoć u Republici Hrvatskoj šalje ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa (tijelo za primanje).

Obrasci i svi priloženi dokumenti moraju biti dostavljeni u prijevodu na hrvatski jezik. U protivnom će se zahtjev za odobravanje pravne pomoći odbaciti.

Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa odlučuje o osnovanosti zahtjeva, odobrava zahtjev za pravnu pomoć i izdaje uputnicu.

Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa rješenjem će odbiti zahtjev ako se ne radi o prekograničnom sporu u smislu ovog Zakona, ako je zahtjev podnijela stranka koja nema pravo na pravnu pomoć u prekograničnim sporovima, kao i ako stranka ne ispunjava kriterije za odobravanje pravne pomoći utvrđene ovim Zakonom.

Protiv rješenja kojim se zahtjev odbija ili odbacuje ne može se uložiti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

Članak 47.

Stranka koja ima prebivalište ili boravište u Republici Hrvatskoj, a koja traži pravnu pomoć u prekograničnim sporovima pred sudom druge države članice Europske unije, svoj zahtjev za pravnu pomoć podnosi uredu prema mjestu svog prebivališta ili boravišta.

Ured će zahtjev proslijediti ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa u roku od 8 dana od primitka zahtjeva.

Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa će prevesti zahtjev i priloženu dokumentaciju na službeni jezik ili jedan od službenih jezika države članice nadležnoga tijela za primanje, te ga proslijediti nadležnom tijelu države članice u kojoj sud postupa ili u kojoj se zahtjeva izvršenje sudske odluke (tijelo za primanje) u roku od 15 dana po primitku zahtjeva. Ako pravna pomoć ne bude odobrena podnositelj zahtjeva dužan je nadoknaditi troškove prevođenja.

Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa rješenjem će odbiti zahtjev ako se ne radi o prekograničnom sporu u smislu ovog Zakona ili ako je zahtjev podnijela stranka koja nema pravo na pravnu pomoć u prekograničnim sporovima.

Protiv rješenja kojim se zahtjev odbija ne može se uložiti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor.

Neovisno o stavku 1., osoba iz stavka 1. ovog Zakona zahtjev za pružanje pravne pomoći može podnijeti neposredno organu koji je nadležan za primanje zahtjeva u državi članici Europske unije u kojoj postupa sud ili u kojoj treba izvršiti sudsku odluku.

Članak 48.

Zahtjev za pravnu pomoć i za slanje zahtjeva za pružanje pravne pomoći iz članka 46. i 47. Zakona se podnose na obrascima propisanim Odlukom Komisije 2004/844/EZ od 9. studenog 2004. o utvrđivanju oblika zahtjeva za pravnu pomoć prema Direktivi 2003/8/EZ o poboljšanju pristupa sudu u prekograničnim sporovima uspostavom minimalnih zajedničkih pravila koje se odnose na pravnu pomoć u takvim sporovima, te Odlukom Komisije 2005/630/EK od 26. kolovoza 2005. o utvrđivanju obrasca za prijenos zahtjeva za pravnu pomoć prema Direktivi 2003/8/EZ, objavljenima u Službenom listu Europske unije.

Članak 49.

Pravo na pravnu pomoć u skladu s odredbama ovog Zakona ostvaruju stranci iz članka 6. stavka 2. ovog Zakona, ako su državljani država članica Konvencije o olakšanju

međunarodnog pristupa sudovima (Haag 1988) i Konvencije o građanskom postupku (Haag 1957), a koje nisu članice Europske unije.

Stranci iz stavka 1. ovog članka ostvaruju pravo na pravnu pomoć, ako u državi svog prebivališta ili boravišta ispunjavaju uvjete za odobravanje prava na pravnu pomoć u postupcima za koje se pravna pomoć može odobriti prema odredbama ovog Zakona i u postupcima za koje se pravna pomoć može odobriti hrvatskim državljanima.

Zahtjev za odobravanje pravne pomoći stranci iz stavka 1. ovog članka podnose nadležnom tijelu države svog boravišta. Zahtjev se putem konzularne službe prosljeđuje ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa.

Članak 50.

Zahtjev za odobravanje pravne pomoći podnosi se na obrascu „Obrazac za prosljeđivanje molbe za dobivanje sudske pomoći“ uz izjavu koja se odnosi na imovno stanje podnositelja molbe, a koji su sastavni dio Konvencije o olakšanju međunarodnog pristupa sudovima.

Uz zahtjev je potrebno priložiti potvrdu nadležnih tijela o imovnom stanju, izjavu o nemogućnosti snošenja troškova postupka, te potvrdu nadležnih tijela države svog prebivališta ili boravišta o ispunjavanju uvjeta za odobravanje pravne pomoći prema propisima dotične države.

Članak 51.

Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa prosljeđuje zahtjev za odobravanje pravne pomoći uredu na odlučivanje. Ured će u roku od dva mjeseca preispitati zahtjev i izdati uputnicu odnosno donijeti rješenje o odbijanju zahtjeva za pravnu pomoć, koje se putem ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa dostavlja stranci.

Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa će uz uputnicu stranci dostaviti i listu odvjetnika na području nadležnog tijela.

Kada ured donese rješenje o odbijanju zahtjeva za pravnu pomoć stranac može podnijeti žalbu ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa u roku od 30 dana od dana dostave rješenja.

Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa dužno je u roku od 30 dana odlučiti o žalbi.

V. FINANCIRANJE

Članak 52.

Sredstva za organiziranje i pružanje pravne pomoći na temelju uputnice osiguravaju se u Državnom proračunu.

Sredstva za pružanje pravne pomoći mogu se osiguravati i iz sredstava lokalne i područne (regionalne) samouprave, donacija i iz drugih izvora.

Članak 53.

Isplate po uputnicama vrši ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa.

Uredi svakog mjeseca dostavljaju ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa obračunate uputnice s pripadajućom dokumentacijom.

Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa daje suglasnost na obračun uputnice i nalog za isplatu pružatelju pravne pomoći.

Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa dostavlja uredima obavijest o izvršenim uplatama radi zaključivanja uputnica.

Uredi mogu u jednom mjesecu izdati samo onoliko uputnica čija vrijednost ne prelazi iznos 90 posto osiguranih sredstava u tekućem mjesecu. Podnositeljima zahtjeva koji ostvaruju pravo na pravnu pomoć, a kojima uputnica nije mogla biti izdana u tekućem mjesecu, uputnica će biti izdana u slijedećem mjesecu s tim da imaju prednost kod dobivanja uputnica pred kasnije zaprimljenim zahtjevima.

U okviru mjesečno osiguranih sredstava za pravnu pomoć 10 posto sredstava osigurava se za izdavanje uputnica u hitnim slučajevima. Hitnim slučajem smatra se zahtjev za odobravanje pravne pomoći u postupku u kojem bi stranka izgubila neko pravo protekom roka do kojeg bi mogla ostvariti pravo na pravnu pomoć.

Neurošena sredstva za hitne slučajeve u prethodnom mjesecu prenose se u redovna sredstva za pravnu pomoć u narednom mjesecu.

Vrijednost ukupno izdanih uputnica u tekućoj godini ne može prijeći iznos sredstava osiguranih za tu namjenu u Državnom proračunu za tekuću godinu.

Članak 54.

Visina nagrade za pravnu pomoć koju pružaju odvjetnici, kao i visina naknade za pravnu pomoć koju pružaju udruge, utvrđuje se uredbom Vlade Republike Hrvatske na prijedlog ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa u okviru sredstava osiguranih u Državnom proračunu.

Uredba iz stavka 1. ovog članka donosi se najkasnije u roku od mjesec dana od donošenja Zakona o izvršenju Državnog proračuna za pojedinu proračunsku godinu.

VI. NADZOR

1. Upravni nadzor

Članak 55.

Upravni nadzor nad provedbom ovog Zakona obavlja ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa.

U obavljanju upravnog nadzora ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa posebno nadzire postupanje ureda u odobravanju pravne pomoći.

2. Nadzor nad savjesnim i stručnim pružanjem pravne pomoći

Članak 56.

Nadzor nad savjesnim i stručnim pružanjem pravne pomoći vrši po službenoj dužnosti tijelo pred kojim se vodi postupak u kojem stranka ostvaruje pravo na pravnu pomoć.

Izuzetno od stavka 1 ovog članka nadzor nad radom udruga obavlja neposredno i ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa koje će najmanje jedan put u dvije godine izvršiti nadzor nad pružanjem pravne pomoći od strane udruga.

Kada tijelo pred kojim se vodi postupak utvrdi da je pravna pomoć pružena nesavjesno ili nestručno sastavit će o tome bilješku u spis i upozorit će na tu okolnost pružatelja pravne pomoći, korisnika pravne pomoći, tijelo koje je izdalo uputnicu i ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa.

Članak 57.

Korisnik pravne pomoći koji je upozoren na nestručno ili nesavjesno pružanje pravne pomoći ima pravo povući uputnicu i odabrati drugog pružatelja pravne pomoći. Pružatelj pravne pomoći ima pravo obračunati troškove do povlačenja uputnice osim pravne radnje koja je neposredno prethodila povlačenju uputnice.

Korisnik pravne pomoći dužan je obavijestiti ured o promjeni pružatelja pravne pomoći ili, ako odustane od pravne pomoći vratiti uputnicu prema odredbama ovoga Zakona.

Članak 58.

Kada je pravnu pomoć pružao odvjetnik, ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa će o nestručnom ili nesavjesnom pružanju pravne pomoći obavijestiti Hrvatsku odvjetničku komoru.

Kada je pravnu pomoć pružala udruga, ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa će preispitati ovlast za pružanje pravne pomoći i o tome unijeti zabilješku u registar. U slučaju višekratnog ponavljanja slučajeva nesavjesnog ili nestručnog pružanja pravne

pomoći od strane udruga, donijet će se rješenje o zabrani pružanje pravne pomoći i brisanju iz registra udruga koje pružaju pravnu pomoć.

Kada je pravnu pomoć pružala pravna klinika, o nesavjesnoj i nestručnoj pruženoj pravnoj pomoći ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa obavijestit će visoko učilište koje izvodi sveučilišni studij u znanstvenom polju prava.

VII. PROVEDBA ZAKONA

Članak 59.

Provedbu ovog Zakona prati ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa.

Članak 60.

Pružatelji pravne pomoći dužni su svake godine najkasnije do 15. siječnja podnijeti uredu, izvješće o broju i vrsti predmeta u kojima je pružena pravna pomoć u prethodnoj godini, trajanju pojedinih postupaka, te o broju predmeta u tijeku.

Članak 61.

Uredi su dužni do najkasnije 31. siječnja svake godine dostaviti ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa:

- izvješće o broju predmeta u kojima je zatraženo odobravanju pravne pomoći,.
- broju odobrenih zahtjeva,
- izdanim uputnicama, obračunatim i isplaćenim sredstvima za pravnu pomoć na području svoje teritorijalne nadležnosti za prethodnu godinu.

Članak 62.

Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa podnijet će svake godine najkasnije do 01. ožujka Vladi Republike Hrvatske izvješće o ostvarivanju prava na pravnu pomoć i utrošenim sredstvima u prethodnoj godini.

Članak 63.

Vlada Republike Hrvatske svake će godine najkasnije do 30. travnja podnijeti Hrvatskom saboru izvješće o ostvarivanju prava na pravnu pomoć.

VIII. PRIJELAZNE I ZAKLJUČNE ODREDBE

Članak 64.

Vlada Republike Hrvatske u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog Zakona uskladit će unutarnje ustrojstvo ureda.

Grad Zagreb uskladit će ustrojstvo gradskih ureda s odredbama ovog Zakona u roku od tri mjeseca od stupanja na snagu ovog Zakona.

Članak 65.

Ministar nadležan za poslove pravosuđa donijet će provedbene propise iz članka 11. st. 4., čl. 14. st. 3., čl. 26., čl. 38. st. 2. u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovog Zakona.

Članak 66.

Primjena ovog Zakona u odnosu na radne, ovršne i postupke pred trgovačkim sudovima odgađa se do ulaska Republike Hrvatske u članstvo Europske unije, a najduže na vrijeme od dvije godine od stupanja na snagu ovog Zakona.

Do ulaska Republike Hrvatske u članstvo Europske unije neće se primjenjivati odredba članka 6. stavak 2. te članka 44., 45., 46., 47., 48., 49., 50. i 51. ovog Zakona, osim kada se radi o državljanima država u kojima hrvatski državljani mogu ostvariti pravo na pravnu pomoć kao i kada se radi o strancima koji se pred sudovima Republike Hrvatske pojavljuju kao stranka u postupcima vezanim uz konvencije kojima se štite prava i dobrobit djece.

Članak 67.

Vlada Republike Hrvatske će u roku tri godine od stupanja na snagu ovog Zakona predložiti Hrvatskom saboru preispitivanje odredbi kojima se ograničavaju vrste postupaka u kojima se može odobriti pravna pomoć.

Članak 68.

Pravo na pravnu pomoć građani će početi ostvarivati od 01. siječnja 2009. godine.

Članak 69.

Izuzetno od odredbi ovog Zakona u 2009. godini neće se vršiti mjesečne isplate po uputnicama već će Vlada Republike Hrvatske uredbom utvrditi prosječnu vrijednost uputnica za pojedine oblike pravne pomoći koji će pružateljima pravne pomoći biti isplaćen jednokratno u prosincu 2009. godine.

Članak 70.

Ovaj Zakon stupa na snagu 1. siječnja 2008. godine.

Ovaj Zakon objaviti će se u Narodnim novinama.

OBRAZLOŽENJE

NACRTA PRIJEDLOGA ZAKONA O OSTVARIVANJU PRAVA NA PRAVNU POMOĆ

I. OSNOVNE ODREDBE

Članci 1. – 7.

Osnovnim odredbama uređuju se načelna pitanja detaljnije razrađena daljnjim tekstom Zakona. Tako se odredbom **članka 1.** definira sadržaj Zakona, te se propisuje da se ovim Zakonom ne mijenjaju odredbe posebnih zakona kojima se uređuju pojedini postojeći oblici pravne pomoći. Naime Zakonom o parničnom postupku („Narodne novine“ broj: 53/91,91/92,112/99,88/01,117/03) uređuje se pravo suda da u određenim slučajevima može stranci u postupku odobriti pravo na pomoć punomoćnika kada ocijeni da je to potrebno zbog toga što se stranka u postupku nije u stanju sama zastupati a njezine materijalne prilike su takove da nije u mogućnosti snositi trošak odvjetnika. Nadalje sud ima pravo osloboditi stranku od plaćanja sudskih pristojbi u slučajevima kada stranka ne bi mogla, zbog svojih materijalnih prilika, snositi trošak sudskog postupka bez štete za svoje uzdržavanje. Pored toga ovo pitanje uređuje i Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih država u određenim odnosima („Narodne novine“ broj: 53/91) koji omogućava oslobađanje troškova postupka stranaca koji nemaju boravište u Republici Hrvatskoj na temelju načela uzajamnosti

Također, odredbama članka 62.st. 5. i člankom 65. Zakona o kaznenom postupku predviđa se pravo okrivljene osobe na branitelja po službenoj dužnosti u određenim Zakonom propisanim slučajevima uvjetovanih visinom zapriječene kazne. („Narodne novine“ broj: 110/97, 27/98, 58/99, 112/99,58/02,143/02., 62/03 – pročišćeni tekst, 178/04).

Zakon o odvjetništvu („Narodne novine“ broj: 9/94) predviđa obvezu Hrvatske odvjetničke komore da u određenim slučajevima pruži građanima besplatnu pravnu pomoć. Ovaj oblik pravne pomoći pobliže je uređen Statutom Hrvatske odvjetničke komore i primjenjuje se na način da su odvjetnici dužni u slučajevima kada Hrvatska odvjetnička komora odobri pravnu pomoć, pružiti pravnu pomoć strankama koje ispunjavaju propisane uvjete bez naknade. I drugi posebni zakoni kao što su primjerice Zakon o azilu, Zakon o socijalnoj skrbi i drugi također utvrđuju pravo pripadnika pojedinih socijalnih skupina na pravnu pomoć. Svi navedeni oblici pravne pomoći ne mijenjaju se niti ukidaju odredbama predloženog Zakona o ostvarivanju prava na pravnu pomoć. Odredbom stavka 2. članka 1. propisano je da se odredbe Zakona o ostvarivanju prava na pravnu pomoć primjenjuju na odobravanje pravne pomoći prema posebnim

propisima u slučajevima kada tim posebnim propisima nije uređen postupak, već samo utvrđeno pravo na pravnu pomoć.

Člankom 2.

Definiran je pojam pravne pomoći kako je uređena ovim Zakonom. U prvom redu polazi se od činjenice da se radi o pravu na jednakost svih pred zakonom koje je zajamčeno Ustavom Republike Hrvatske i međunarodnim dokumentima. Ostvarivanje prava pojedinca ne smije ovisiti o njegovim materijalnim prilikama. Također u skladu s međunarodnim dokumentima, a posebice Direktivom 2003/8 od 27.01.2002. pravo na pravnu pomoć zajamčuje se svim fizičkim osobama bez obzira na državljanstvo. Pravna pomoć uređena ovim Zakonom pruža se u cijelosti ili djelomično uz financijsku potporu države.

Člankom 3.

Definiraju se pojedini pojmovi koji se koriste na način kako ih treba tumačiti u smislu ovog Zakona.

Člankom 4.

Utvrđeni su oblici ostvarivanja prava na pravnu pomoć. I to : opća pravna informacija, pravni savjet, pravna pomoć u sastavljanju pismena, zastupanje pred sudovima, zastupanje pred upravnim tijelima odnosno pravnim osobama koje imaju javne ovlasti, pravna pomoć za mirno rješavanje spora i izvansudska nagodba. Opća pravna informacija je nenaplatni oblik pravne pomoći koji je svaki pružatelj pravne pomoći dati stranci, a sadrži općenite informacije o relevantnim propisima o pojedinom pitanju i tijelima nadležnim za postupanje. Posebno treba naglasiti da je pružanje pravne pomoći za mirno rješenje spora i izvan sudsku nagodbu u skladu sa Direktivom 2003/8/EZ, te da treba pridonijeti smanjenju sudskih postupaka. Pri tome se polazi od toga da se pravo na pravnu pomoć osigurava pojedincu-fizičkoj osobi. Odredbama ovog članka utvrđuju se i oblici pravne pomoći koja se može pružiti na temelju ovog Zakona.

Člankom 5.

Odredbama ovog članka propisane su vrste postupaka kao i pojedine pravne stvari u kojima se može odobriti korištenje pravne pomoći. Pri tome se posebno vodilo računa da se pravna pomoć osigura najugroženijim kategorijama građana za rješavanje pitanja od bitnog značenja za njihov položaj, socijalna prava i druga prava vezana uz osnovna egzistencijalna pitanja. Također se pravna pomoć osigurava u slučajevima kada takva obveza za Republiku Hrvatsku proizlazi iz ratificiranih međunarodnih dokumenata. Tako na primjer : Konvencija o zabrani trgovine ljudima i Konvencija o naknadi štete žrtvama kaznenih djela predviđaju obvezu države da žrtvama trgovine ljudima i drugih kaznenih djela osigura pravnu pomoć. Nadalje, u skladu s odredbama Haške konvencije o građanskom postupku (1957.) , Konvencije o olakšanju međunarodnog pristupa sudovima (1988) i Direktivom 2003/8/EZ predviđena je mogućnost odobravanja pravne pomoći u

postupcima pred trgovačkim sudom, ali je ova odredba odgođena do primanja Republike Hrvatske u članstvo Europske unije.

Pojedini posebni zakoni također pružaju obvezu pružanja pravne pomoći. Zakon o azilu (NN 103/03) člankom 10. propisuje određene oblike pravne pomoći tražitelju azila. Međutim prijedlog Zakona o azilu detaljno je razradio pružanje pravne pomoći tražiteljima azila. Zakonom o socijalnoj skrbi osnovani su obiteljski centri (NN 73/97;27/01;59/01;82/01;103/03) koji u pitanjima iz svog djelokruga pružaju različite oblike pravne pomoći obiteljima izuzev zastupanja.

Nacrt Zakona bio je upućen na recenziju Vijeću Europe. U dostavljenoj recenziji posebno je skrenuta pozornost da se kod donošenja ovog Zakona treba voditi računa o mogućnosti osiguravanja sredstava za pravnu pomoć. Višekratno je naglašeno da treba u svakom slučaju izbjeći situaciju da se zakonom zajamčuju prava koja se neće moći realizirati iz financijskih razloga. Prema mišljenjima stručnjaka Vijeća Europe postavljeno ograničenje u vrstama postupaka za koje se može odobriti pravna pomoć mogu predstavljati kršenje odredbi članka 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda koji ne pravi razlike po vrstama postupaka u kojima građanima treba osigurati jednako pravo na pristup sudu i pravedno suđenje. Kako do sada u hrvatskoj pravnoj praksi nije postojao sličan zakon nema iskustava koja bi mogla ukazati na optimalan opseg prava na pravnu pomoć. Stoga se predlaže donekle sužen opseg prava za koji je izvjesno da će se za njihovo ostvarenje moći osigurati dostatna sredstva. Ujedno se u prijelaznim i završnim odredbama propisuje obveza Vlade Republike Hrvatske da nakon tri godine primjene Zakona preispita funkcioniranje sustava i o tome izvijestiti Hrvatski sabor s eventualnim prijedlozima za dalja unapređenja sustava pravne pomoći. Ovakvo rješenje ukazuje se nužnim obzirom na mogućnosti države da financira pravnu pomoć kao i radi izbjegavanja situacije koja bi mogla nastati ako bi se zakonom zajamčila prava za čije ostvarivanje ne bi bilo raspoloživih sredstava.

Člankom 6.

Definiran je krug osoba koje mogu ostvariti pravo na pravnu pomoć u skladu s pravnim stečevinama Europske unije, Direktivom Europske komisije 2003/8 od 27.01 2003. o poboljšanju pristupu sudu u prekograničnim sporovima uspostavljanjem minimalnih zajedničkih pravila o pravnoj pomoći u takvim sporovima koja propisuje osiguravanje prava na pravnu pomoć hrvatskim državljanima sa prebivalištem u inozemstvu i strancima kada se postupak vodi pred domaćim sudom. Nadalje odredba stavka 2. predstavlja i usklađivanje s odredbama Haške konvencije o građanskom postupku (1957.) i Konvencije o olakšanju međunarodnog pristupa sudovima (1988).

Člankom 7.

Predviđena je mogućnost da korisnik pravne pomoći, zavisno od svojih materijalnih prilika sudjeluje u troškovima postupka u određenom postotku. Predloženo rješenje treba omogućiti racionalno korištenje sredstava kao i jačanje odgovornosti pojedinca pri

pokretanju i vođenju postupaka. Ujedno se omogućava ostvarivanje prava na pravnu pomoć većem broju korisnika uz ista raspoloživa sredstva.

II. OSTVARIVANJE PRAVA NA PRAVNU POMOĆ

Člankom 8.

Odredbom ovog članka propisuje se način ostvarivanja prava na pravnu pomoć.

1. Pravna pomoć iz razloga pravičnosti

Članci 9. i 10.

Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda člankom 6. zajamčuje pravo svih na pošteno suđenje. Kroz praksu Europskog suda za ljudska prava članak 6. Konvencije tumači se između ostalog na način da stranka u postupku ima pravo na pravnu pomoć u svim postupcima ako je to potrebno da bi se osiguralo pravo na pošteno suđenje. Konvencija i praksa Europskog suda za ljudska prava ostavljaju državama potpisnicama mogućnost da same uredi način na koji će osigurati zajamčena prava, ali pri tom trebaju omogućiti pravo na pristup sudu i pravedno suđenje i u slučajevima kada stranka, prema važećim propisima ne bi ostvarivala pravo na pravnu pomoć. U tom smislu postoje brojne presude Europskog suda za ljudska prava od kojih su najznačajnije: *Steel & Morris protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (presuda Suda od 15. veljače 2005.) koja se obično spominje kao odluka *McLibel*. (*Deumeland protiv Njemačke* (1986.) Serija A br. 100, paragraf 59); (*Beer protiv Austrije* (6. veljače 2001.) paragrafi 11. – 13.); (*Allan Jacobsson protiv Švedske* (1989.) Serija A br. 163., paragrafi 67. – 70.) *Airey protiv Irske*, (1979.) Serija A br. 32, paragrafi 24.-26.

Navedene presude Europskog suda za ljudska prava ukazuju na to da stranka ima pravo na pravnu pomoć od strane države i kada ne ispunjava kriterije za njezino odobravanje, ako je predmet takvog značenja, a stranka nema mogućnosti osigurati adekvatnu pravnu pomoć, te bi uskraćivanje pravne pomoći stvarno u tom konkretnom slučaju predstavljalo onemogućavanje pristupa sudu ili kršenje prava na pravedno suđenje. Nadalje, to znači i da bi u izuzetnim slučajevima trebalo osigurati pravnu pomoć i u postupcima koji su ovim Zakonom izuzeti od odobravanja pravne pomoći kada to zahtijevaju razlozi pravičnosti i pravo na pošteno suđenje.

Zbog naprijed navedenih razloga člancima 9. i 10. predlaže se samo u sudskim postupcima osiguravanje pravne pomoći iz razloga pravičnosti o čemu bi, na zahtjev stranke, u svakom konkretnom slučaju odlučivao sud uzimajući u obzir postojeće uvjete na strani tražitelja, te značenje i složenost samog predmeta.

Odluku bi donosio sud nadležan za odlučivanje u konkretnoj stvari a protiv ove odluke ne bi se mogao ulagati posebni pravni lijek, već bi odbijanje zahtjeva predstavljalo razlog za žalbu u redovnom žalbenom postupku.

2. Odobravanje pravne pomoći

Članci 11.- 13.

Ovim odredbama je kao tijelo nadležno za odobravanje pravne pomoći utvrđen državni ured u županiji, odnosno nadležni ured Grada Zagreba. Na ovaj način omogućena je dostupnost tijela kojem se podnosi zahtjev za ostvarivanje prava na pravnu pomoć, te njegovo pozicioniranje u upravnom postupku. Mehanizmi upravnog postupka trebaju omogućiti brže ostvarivanje prava i brže ostvarivanje zaštite prava. U pravilu pojedinac zahtjev podnosi uredu državne uprave prema mjestu svog prebivališta. Ako se radi o hrvatskom državljaninu ili strancu koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, kao i u slučajevima kada zbog posebnih razloga nije moguće podnijeti zahtjev u mjestu prebivališta zahtjev se podnosi prema mjestu boravišta. Podnošenje zahtjeva pojednostavljeno je propisivanjem izjave na obrascu, te oslobađanjem podnositelja zahtjeva obveze da doprinosi dokaze o svojim tvrdnjama navedenim u zahtjevu, osim potvrda navedenih u članku 11. stavcima 3. i 4. Naime, na ovaj način pružaju se dokazi o osnovnim preduvjetima za ostvarivanje prava na pravnu pomoć, a u slučaju kada se radi o korisniku nekog od oblika socijalne skrbi znatno ubrzava i skraćuje postupak. Na ovaj način dosljedno je primijenjen članak 78. Zakona o sustavu državne uprave („Narodne novine“ broj: 75/93,92/96,48/99,15/00,59/01) koji zabranjuje tijelu državne uprave da zahtjeva od stranke da doprinosi dokumente o kojima evidenciju vodi to ili neko drugo tijelo državne uprave ili pravna osoba s javnim ovlastima. Izuzetak napravljen u članku 11. stavcima 3. i 4. treba doprinijeti da se već kod podnošenja zahtjeva isključe stranke koje ne ispunjavaju osnovne preduvjete za ostvarivanje prava na pravnu pomoć, dok je prikupljanje dokaza o drugim tvrdnjama navedenim u izjavi i dalje obveza tijela koje zahtjev razmatra. Smanjivanjem broja potrebnih dokaza na samo jednu potvrdu stranke koje podnose zahtjev neće biti posebno opterećene.

Radi osiguravanja da pravo na pravnu pomoć ostvaruju samo one osobe kojima to pravo pripada prema odredbama ovog Zakona propisano je obvezno potpisivanje izjave sadržane u obrascu o dozvoli uvida u podatke kojima je prema drugim propisima zajamčena tajnost kao i izjava o prihvatanju materijalne i kaznene odgovornosti za istinitost navedenih podataka. Ujedno je propisivanjem davanja izjave o dozvoli uvida u osobne podatke Zakon usklađen s odredbama Zakona o zaštiti osobnih podataka („Narodne novine“ broj: 103/03).

Ovakva rješenja postoje i u drugim europskim državama kao što su primjerice Austrija, Njemačka, Norveška, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo.

Rokovi predviđeni za ostvarivanje prava na pravnu pomoć propisani su na način da se tijelu nadležnom za odobravanje prava na pravnu pomoć omogući provjera podataka iz zahtjeva, a da se pri tom nepotrebno ne odugovlači postupak.

Propisani rok znači da stranka može uputiti požurnicu uredu za rješavanje po svom zahtjevu što, prema odredbama Zakona o upravnom postupku znači dodatni rok za tijelo od mjesec dana u koje mora riješiti zahtjev prije nastupa šutnje administracije.

Nije predviđeno donošenje posebnog rješenja o ostvarivanju prava na pravnu pomoć već izdana uputnica ima karakter upravnog akta. U slučaju odbijanja zahtjeva predviđeni su redovni pravni lijekovi u upravnom postupku sa kraćim rokovima za njihovo podnošenje i odlučivanje po njima.

Razlozi za ovako utvrđene rokove leže u činjenici da bi duži rokovi mogli dovesti do toga da stranka izgubi mogućnost ostvarivanja nekog prava zbog toga što nije pravodobno omogućena pravna pomoć, te je bilo potrebno tu opasnost svesti na razumnu mjeru.

3. Uvjeti za odobravanje pravne pomoći

Članci 14. – 23.

Kod utvrđivanja imovinskih i drugih prilika podnositelja zahtjeva prema odredbama predloženog Zakona treba uzeti u obzir i prihode i imovinu članova domaćinstva kako je definirano odredbom članka 3., što znači da se uzimaju u obzir prihodi i imovina osoba bračnog ili izvanbračnog druga, djece i drugih srodnika koji žive zajedno i doprinose zadovoljavanje zajedničkih potreba života i stanovanja.

Kod utvrđivanja imovinskih prilika uzimaju se u obzir primanja podnositelja zahtjeva i članova njegovog domaćinstva, imovina i imovinska prava. Od propisane visine imovine i prihoda izuzimaju se imovina i prihodi koji predstavljaju neophodan uvjet za uzdržavanje i život podnositelja zahtjeva i članova njegovog domaćinstva. Potrebno je posebno naglasiti da se u obzir uzima sva imovina kako ne bi došlo do izigravanja zakonskih propisa. Ujedno je jedna od polaznih pretpostavki da i sam podnositelj zahtjeva mora svojom imovinom i prihodima sudjelovati u troškovima postupaka u kojima je stranka.

Odredbom članka 20. utvrđena je imovina koja se ne uzima u obzir za prosuđivanje ispunjavanja uvjeta za odobravanje pravne pomoći. Ocjenjeno je da navedena imovina

predstavlja minimalne uvjete za život podnositelja zahtjeva i članova njegovog domaćinstva bez kojih bi njihova egzistencija mogla biti ugrožena.

Odredbom **članka 22.** propisano je da podnositelj zahtjeva daje izjavu o svojim prihodima i imovini kao i prihodima i imovini članova svog domaćinstva, te da nije dužan o tim činjenicama prilagati dokumentaciju, osim u slučajevima iz članka 11. stavka 3. i 4. ovog Zakona. Na temelju suglasnosti podnositelja zahtjeva kao i suglasnosti svih punoljetnih članova njegovog domaćinstva ured državne uprave kojem se predaje zahtjev ima pravo provjeravati sve navode iz izjave kod državnih tijela kao i drugih institucija (banke i sl.) radi utvrđivanja činjenica ukoliko ocijeni da je podnositelj zahtjeva neistinito prikazao svoje prihode i imovinu. Ured je obavezan provesti provjeru kod najmanje deset posto zahtjeva podnijetih u jednom kvartalu. Na ovaj način osigurava se sustavno praćenje opravdanosti zahtjeva za pravnu pomoć metodom slučajnog uzorka. Nadalje, posebno je važno naglasiti da će ured uvijek provjeriti podatke o imovini i prihodima, ako to traži neko od ovlaštenih tijela ili osoba koja ima pravni interes u postupku u kojem je podnositelju zahtjeva odobrena pravna pomoć. Na ovaj način postiže se i to da se oko provjere podataka angažira manji broj službenika odnosno da se postigne ravnoteža između troškova koje bi stvorio rad državnih službenika na detaljnom provjeravaju svakog zahtjeva i opasnosti od mogućeg neopravdanog korištenja pravne pomoći. Sličan način rada imaju i neke druge države primjerice Nizozemska i Ujedinjeno Kraljevstvo.

Svako davanje netočnih podataka o imovini ili prihodima što je rezultiralo odobravanjem pravne pomoći dovodi do ukidanja prava na pravnu pomoć i do materijalne i kaznene odgovornosti podnositelja zahtjeva. Na ovaj način ubrzan je postupak odobravanja pravne pomoći budući da stranka ne mora prethodno pribavljati cjelokupnu dokumentaciju kojom potkrepljuje svoj zahtjev.

4. Uputnice

Članci 24.-34.

Odredbom **članka 24.** kao pravilo predviđeno je izdavanje uputnice za pojedine pravne radnje, odnosno, u slučaju zastupanja za određeni stupanj postupka. Kao izuzetak omogućeno je da se uputnica izda za pojedinu pravnu radnju. Na predloženi način omogućava se da se racionalno koristi odobrena pravna pomoć, te da i stranka sama u pojedinim fazama postupka poduzima pojedine pravne radnje, a da u istom postupku, za poduzimanje pojedinih složenijih pravnih radnji koristi pravo na pravnu pomoć.

Odredbom **članka 25.** predviđena je mogućnost da korisnik pravne pomoći, zavisno od svojih materijalnih prilika, i sam snosi određeni dio troškova postupka odnosno troškova poduzimanja pojedinih pravnih radnji. Predloženo rješenje treba doprinijeti da se pravo na pravnu pomoć u punom opsegu osigura onim osobama koje na drugi način ne bi bile u mogućnosti ostvariti svoja prava. Također se osigurava i odgovornost samog podnositelja zahtjeva kako za vođenje postupka, tako i za nastojanje u pravcu mirnog rješavanja spora.

Ovakvo rješenje pozitivno je ocijenjeno i od strane stručnjaka Vijeća Europe.

Odredbom **članka 28.** predviđena je obveza pružatelja pravne pomoći da ispunjenu uputnicu s priložima u što kraćem roku dostavi tijelu koje je uputnicu izdalo. Obostrani je interes kako pružatelja tako i tijela koje je uputnicu izdalo da izdana uputnica bude što prije obračunata. Stoga se rokovi propisani za vraćanje uputnice ocjenjuju primjerenima kao i posljedice ne pridržavanja rokova. Kratki rokovi ujedno trebaju omogućiti stalan uvid u postojeća raspoloživa sredstva za pravnu pomoć i njihovo racionalno korištenje.

Izdana uputnica za ostvarivanje prava na pravnu pomoć prema odredbama ovog Zakona predstavlja upravni akt kojim se utvrđuje postojanje i opseg prava. Obračunata i zaključena uputnica dokaz je o konzumiranom pravu te u tom smislu predstavlja i konačni i izvršni upravni akt.

Odredbom **članka 30.** obavezan je korisnik pravne pomoći na podmirenje troškova pružene pravne pomoći kada rezultati postupka dovode do povećanja imovine ili prihoda korisnika kao i kada su mu dosuđeni troškovi postupka na čije je plaćanje obavezana druga strana u postupku. Na predloženi način Državni proračun ima mogućnosti refundiranja isplaćenih iznosa za pravnu pomoć u svim slučajevima u kojima stranke u postupku uspiju.

Odredbom **članka 31.** propisano je da korisnik pravne pomoći kome se nakon obračuna uputnice bitno promjene prilike, tako da više ne bi ostvarivao pravo na pravnu pomoć da su te prilike postojale u vrijeme njezinog odobravanja, mora sudjelovati u troškovima postupka za koji mu je izdana uputnica. Na navedeni način omogućeno je da se veći broj osoba koristi osiguranim sredstvima za pravnu pomoć, te da se ista koriste na najracionalniji način. Ove odredbe ujedno povećavaju odgovornost i procesnu disciplinu korisnika pravne pomoći kao stranke u postupku.

Odredbom **članka 33.** otvorena je mogućnost da ministar financija može intervenirati u postupak i način obračuna uputnica budući da se isplate u konačnici vrše iz Državnog proračuna putem Državne riznice. Ovu mogućnost ministar financija ne mora koristiti ako ocijeni da postojeći propisi o financijskom poslovanju na zadovoljavajući način uređuju isplate prema izdanim i obračunatim uputnicama.

5. Promjene činjenica, obijesno vođenje postupka i neopravdano korištena pravna pomoć

Članci 34. – 38.

Odredbom **članka 34.** propisano je postupanje korisnika pravne pomoći ako tijekom postupka za koji je izdana uputnica dođe do promjene uvjeta zbog kojih ostvaruje pravo na pravnu pomoć. Ovo je posebno važno ako se uzme u obzir da se uputnica može izdati za cjeloviti stupanj postupka koji može trajati duže vrijeme, posebno kada se radi o sudskim postupcima. Jednom ostvareno pravo na pravnu pomoć nije trajno već se može

ostvarivati samo dok se ostvaruju i uvjeti koji su na strani korisnika postojali u vrijeme njezinog odobravanja.

Člankom 35. ured državne uprave dužan je po službenoj dužnosti paziti na ispunjavanje uvjeta za odobravanje pravne pomoći sve do obračuna izdate uputnice kao i reagirati na svaku informaciju o promjeni uvjeta na strani korisnika pravne pomoći. Korisnik pravne pomoći kome je ukinuta pravna pomoć ili je smanjen njezin opseg zaštićen je u ostvarivanju svojeg prava na način da mu se osigurava pravo na žalbu i druge pravne lijekove kao i u slučaju odbijanja zahtjeva za pravnu pomoć.

O ukidanju neopravdano odobrene pravne pomoći donosi se rješenje, a korisnik je dužan vratiti sve do tada isplaćene iznose zajedno sa zateznim kamatama budući da se radi o zlouporabi prava na pravnu pomoć. Predloženim odredbama otvorena je mogućnost da se korisniku koji nije imao pravo na pravnu pomoć odobri vraćanje neopravdano isplaćenih iznosa na način koji neće ugroziti njegovo uzdržavanje ili uzdržavanje članova njegove obitelji.

Odredbom **članka 36.** otvorena je mogućnost da se korisniku pravne pomoći poništi izdana uputnica unatoč ispunjavanju uvjeta za odobravanje pravne pomoći, ako se ocijeni da se radi o obijesnom vođenju postupka. Kao mjerodavno tijelo za utvrđivanje nastupa okolnosti obijesnog vođenja postupka utvrđeno je ono tijelo koje vodi postupak za koji je izdana uputnica. Na taj način izbjegnuta je mogućnost da neovlašteno tijelo ulazi u sam postupak i ocjenjuje njegovu opravdanost. Odredbama ovog članka nadalje utvrđeni su osnovni kriteriji za ocjenjivanje opravdanosti postupka. Time je u osnovnim crtama definirano obijesno vođenja postupka na temelju ponašanja podnositelja zahtjeva iz kojeg je vidljivo da se radi o zlouporabi prava. Naime, neophodno je bilo postaviti određene zapreke neodgovornom ponašanju pojedinaca koji bi mogli zlorabiti sustav pravne pomoći kada se ne radi o postupcima neophodnim za ostvarivanje pojedinog prava.

Odredbenom **članka 38.** predviđeno je ustrojavanje posebne evidencije izdanih uputnica radi upravljanja sredstvima osiguranim za pravnu pomoć u Državnom proračunu koju će propisati ministar nadležan za poslove pravosuđa

III. PRUŽATELJI PRAVNE POMOĆI

Članci 39.- 43.

Člankom 39.

Prijedlogom Zakona propisano je da se kao pružatelji pravne pomoći predviđaju odvjetnici i udruge.

Odredbom ovog članka uređuje se način na koji udruga stječe ovlast za pružanje pravne pomoći. U Republici Hrvatskoj udruge su pružale pravnu pomoć građanima od početka intenzivnijeg razvoja civilnog društva, a posebice od ukidanja pojedinih oblika pravne

pomoći koje su pružali sudovi nakon donošenja Zakona o sudovima iz 1994. godine. Kroz ovo vrijeme udruge su nadomjestile nepostojeći sustav pravne pomoći djelujući na način da se njihov rad smatra nadripisarstvom. Ova opasnost je izbjegnuta tako što su u skladu sa Zakonom o odvjetništvu udruge započele s angažiranjem odvjetnika za one slučajeve pravne pomoći koji su zahtijevali zastupanje pred sudom. Kroz ovo vrijeme, a posebice kroz posljednjih deset godina udruge su na sebe preuzele pružanje pravne pomoći posebno na područjima posebne državne skrbi kada se radilo o ostvarivanju različitih prava izbjeglica i povratnika. Udruge su također znatno angažirane u pružanju pravne pomoći pojedinim posebno ugroženim društvenim skupinama.

Svi oblici pravne pomoći koje su pružale udruge rezultirali su time da su udruge godišnje pružile pravnu pomoć u oko 70 000 slučajeva od čega bi se oko 85 % slučajeva odnosilo na oblike pravne pomoći koji se prema odredbama ovog Zakona financiraju iz Državnog proračuna.

Prema podacima Hrvatske odvjetničke komore pravna pomoć se odobrava u oko 320 slučajeva, dok sudovi godišnje odobre stankama pravo na punomoćnika u 422 građanska postupaka. Iz prikupljenih podataka proizlazi da udruge predstavljaju infrastrukturu za provedbu Zakona o ostvarivanju prava na pravnu pomoć koja u značajnoj mjeri, posebno u upravnim stvarima i informiranjem građana o načinima i mogućnostima ostvarivanja pojedinog prava čini sustav pravne pomoći dostupnim najširem krugu građana.

Zbog svega naprijed iznijetog udruge predstavljaju važnu komponentu za provedbu Zakona o ostvarivanju prava na pravnu pomoć. Sadašnje stanje bit će ovim Zakonom u znatnoj mjeri unaprijeđeno budući da su udrugama postavljeni uvjeti stručnosti i osiguranja korisnika od rizika zbog nekvalitetnog pružanja pravne pomoći. Ujedno su uspostavljeni mehanizmi praćenja i nadzora njihovog rada u području pravne pomoći. Uključivanje udruga u sustav pravne pomoći nije nepoznato u europskim državama pa i u onima koje imaju dugu tradiciju funkcioniranja sustava pravne pomoći. Sve europske države omogućavaju udrugama pružanje pravne pomoći koja se ne financira iz Državnog proračuna što bi odgovaralo pružanju pravnih informacija i početnih pravnih savjeta. Pojedine europske države uključile su udruge u onaj dio sustava pravne pomoći koji se financira iz Državnog proračuna. Ovakva rješenja imaju primjerice Velika Britanija, Poljska, Mađarska i Litva. Pojedine države također poznaju izvan institucionalne organizacije kao pružatelje pravne pomoći kao što je to, primjerice, Ujedinjeno Kraljevstvo. Štoviše mađarski sustav predviđa i posebne uvjete koje moraju ispuniti udruge za pružanje pravne pomoći i njihovu doregistraciju za obavljanje ovih poslova. Da bi stekla ovu ovlast udruga u prvom redu mora biti osnovana prema odredbama Zakona o udrugama i registrirana kod nadležnog ureda državne uprave odnosno ureda Grada Zagreba. Predloženim rješenjem na određeni način uvodi se red u sadašnje stanje i udruge uklapaju u cjelovit sustav pravne pomoći.

Kao jedan od pružatelja pravne pomoći u skladu s propisima koji uređuju rad fakulteta, omogućeno je da pravni fakulteti pružaju pravnu pomoć putem pravnih klinika. Zakonom o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju („Narodne novine“ broj: 23/03,198/03,105/04,174/04) pravne klinike mogu se ustrojiti prema posebnim

propisima, statutima fakulteta i visokih učilišta. Kada su osnovane pružali bi samo najjednostavnije oblike pravne pomoći prema odredbama ovog Zakona. Za pružanje pravne pomoći ne bi se izdavala uputnica niti bi se pravna pomoć financirala iz Državnog proračuna. Naime, ovim se Zakonom samo daje mogućnost pružanja pravne pomoći u okviru nastavnog procesa.

Svako pobliže uređivanje ustrojstva pravnih klinika moglo bi predstavljati narušavanje autonomije sveučilišta. Stoga se ovaj Zakon zadržao samo na otvaranju mogućnosti djelovanja pravnih klinika, te propisivanja načina pružanja pravne pomoći kada i ako budu ustrojene. Ovakvo rješenje predloženo je iz razloga što pravne klinike danas ne postoje u sustavu visokog obrazovanja na pravnim fakultetima osim pojedinih pojednostavljenih oblika na pojedinim fakultetima. Njihov ukupan položaj i status trebaju urediti posebni propisi o visokom obrazovanju.

Predloženom odredbom **članka 40.** uređuje se pravo na pravnu pomoć koje proizlazi iz prava svih na jednakost pred zakonom predstavlja razlog za predloženu odredbu U tom smislu postoji i presuda Europskog suda za ljudska prava u predmetu Van Der Musselle v. Belgium iz 1983. godine koja ukazuje na neutemeljenost odbijanja pružanja pravne pomoći u bilo kojem slučaju osim kako je to navedeno u predloženoj odredbi.

U odnosu na pravne klinike odredbama ovog članka predviđena je mogućnost odbijanja pružanja pravne pomoći. Ovo stoga što je jedan od temeljnih ciljeva osnivanja pravnih klinika i praktična edukacija studenata, te bi bez ovog prava moglo doći do situacije da zbog broja slučajeva u kojima bi se trebale angažirati, pravne klinike izgube ovu svoju temeljnu svrhu.

Odredbom **članka 43.** propisani su uvjeti koje moraju ispuniti udruge da bi mogle pružati pravnu pomoć. Ovo stoga što je pružanje pravne pomoći javna služba iza koje stoji autoritet države i državno financiranje, te je potrebno osigurati sve uvjete da pružena usluga građanima zadovoljava kriterije stručnosti.

Kada udruge pružaju pravnu pomoć propisan je uvjet da moraju osigurati da pravnu pomoć pruža diplomirani pravnik sa položenim državnim stručnim ispitom ili sa znanstvenim zvanjem. To ne znači da ta osoba mora biti i zaposlena u udruzi. Moguće je naime, da te poslove za udruhu obavlja volonter o čemu mogu imati primjerice potpisan sporazum. Intencija Zakona je da se osigura određena razina osposobljenosti i stručnosti u obavljanju poslova pravne pomoći. Kada udruge pravnu pomoć pružaju u upravnim stvarima neophodno je da osoba koja pruža pravnu pomoć ispunjava iste uvjete koji su potrebni i za odlučivanje u upravnim postupcima. Ovim odredbama predviđena je i obveza udruge da uplate policu osiguranja od odgovornosti za štetu koja bi mogla nastati korisniku pravne pomoći zbog nestručnog pravnog savjeta ili nesavjesnog postupanja udruge kao pružatelja pravne pomoći. Na ovaj način građanima je zajamčena ista razina sigurnosti u stručnost i savjesnosti pružene pravne pomoći bez obzira na pružatelja. Pri tome troškovi plaćanja police osiguranja godišnje predstavljaju minimalan trošak za udruge koje mogu podmiriti iz svojih redovitih sredstava. Ovim odredbama uređen je postupak doregistracije udruge upisom u registar udruge koje vodi ministarstvo nadležno

za poslove pravosuđa radi jedinstvene evidencije udruga kao pružatelja pravne pomoći. Ujedno se na ovaj način može provoditi učinkoviti nadzor u skladu s odredbama ovog Zakona.

IV. POSEBNE ODREDBE O ODOBRAVANJU PRAVNE POMOĆI STRANCIMA BEZ PREBIVALIŠTA ILI BORAVIŠTA U REPUBLICI HRVATSKOJ U PREKOGRANIČNIM SPOROVIMA

Republika Hrvatska u obvezi je uskladiti se s Direktivom 2003/8/EZ od 27. siječnja 2003. godine o unapređenju pristupa pravosuđu u prekograničnim sporovima utvrđivanjem minimalnih zajedničkih pravila o pravnoj pomoći u takvim sporovima. Jamči se odgovarajuća razina pravne pomoći u prekograničnim sporovima utvrđivanjem minimalnih zajedničkih standarda koji se odnose na pravnu pomoć u takvim sporovima.

U skladu s odredbama Direktive mogućnost dobivanja pravne pomoći u prekograničnim sporovima imaju svi građani EU ako imaju prebivalište ili boravište u nekoj od država članica kao i državljani trećih zemalja koji zakonito borave u nekoj državi članici. Na ovaj način Zakon se u cijelosti usklađuje sa spomenutom Direktivom.

Sukladno odredbama Direktive u ovom je dijelu Nacrta Zakona o ostvarivanju prava na pravnu pomoć uređen postupak za dobivanje pravne pomoći građana Europske unije u slučajevima prekograničnih sporova. Zahtjev se sastoji od obrasca za prosljeđivanje zahtjeva za pravnu pomoć i od obrasca za odobravanje pravne pomoći. Zahtjev za prosljeđivanje podnosi se kada stranka podnosi zahtjev nadležnom tijelu (tijelo za zaprimanje) koje procjenjuje da li se radi o prekograničnom sporu i u tom slučaju prosljeđuje zahtjev nadležnom tijelu države članice (tijelo za odobravanje) koje meritorno odlučuje o samom zahtjevu za pravnu pomoć. U skladu sa odredbom članka 46. stranka koja traži prekograničnu pravnu pomoć ili nadležno tijelo države u kojoj tražitelj prekogranične države u kojoj tražitelj ima prebivalište ili boravište upućuju Ministarstvu pravosuđa RH zahtjev za odobravanje pravne pomoći koje o njemu meritorno odlučuje. Ako zahtjev i prateća dokumentacija nisu dostavljeni u prijevodu na hrvatski jezik zahtjev će biti odbačen. Ako zahtjev nije osnovan biti će odbijen rješenjem protiv kojeg se može pokrenuti upravni spor. Ukoliko je zahtjev osnovan stranci se izdaje uputnica.

Člankom 47. uređuje se situacija kada hrvatski državljanin ili stranac koji boravi u RH, traži pravnu pomoć u drugoj državi članici. Ministarstvo pravosuđa dužno je prevesti zahtjev i dokumentaciju na jezik države kojoj prosljeđuje zahtjev.

U skladu s Haškom konvencijom o građanskom postupku (1957.) i Konvencijom o olakšanju međunarodnog pristupa sudovima (1988) kojih je Republika Hrvatska stranka na temelju notifikacije o sukcesiji međunarodnih ugovora trebalo je ovim Zakonom razraditi postupak zaprimanja i postupanja po zahtjevima stranaca koji ne borave u

Republici Hrvatskoj, za pravnu pomoć u građanskim stvarima u postupcima koji se vode pred sudovima u Republici Hrvatskoj.

Pored državljana država članica Europske unije pravo na pravnu pomoć ostvaruju i stranci koji su državljani država stranaka međunarodnih dokumenata o pravnoj pomoći kojih je stranka i Republika Hrvatska (npr. državljani Bjelorusije, Švicarske, Turske, Maroka, države nastale na području bivše SFRJ, Rusije, Argentine, Izraela, Egipta i dr.) Stoga je Republika Hrvatska dužna osigurati i ovim osobama pravnu pomoć.

V . FINANCIRANJE

Članci 52.- 54.

Pružanje pravne pomoći prvenstveno je obveza države. Stoga se sredstva za organiziranje pružanja pravne pomoći i plaćanje troškova prema uputnicama moraju osigurati u Državnom proračunu. Države u kojima je pružanje pravne pomoći građanima već ustaljeni sustav za ove namjene osiguravaju sredstva u visini 2 - 2.5 % sredstava koja se u državnim proračunima osiguravaju za pravosuđe.

Vodeći računa da se radi o novom sustavu, te sljedeći neke od primjera u praksi europskih zemalja odredbom **članka 52.** otvorena je mogućnost da se za ovu namjenu osiguraju sredstva i iz drugih izvora.

Odredbom **članka 54.** uređuju se nagrade za pružanu pravnu pomoć u svim zemljama u kojima se osigurava uobičajeno su niže od tarifa koje su u primjeni za istovrsne postupke i pravne radnje kada se pružaju izvan sustava pravne pomoći. Presudom Europskog suda za ljudska prava Airey v. Ireland iz 1979. godine, donesenu po tužbi podignutoj zbog obaveznog pružanja pravne pomoći uz nižu naknadu od uobičajene tarife odbijen je tužbeni zahtjev, te je ukazano na činjenicu da se radi o slobodnom izboru profesije, te da ugled i druge koristi koje ta profesija donosi kompenziraju materijalne gubitke koji proizlaze iz obveze pružanja pravne pomoći po nižim tarifama.

Uredbom kojom bi Vlada propisivala visinu nagrade za rad pružatelja pravne pomoći na temelju uputnice ujedno je moguće voditi aktivnu politiku u sferi pravne pomoći osiguravajući dosljednu primjenu Zakona u okviru financijskih mogućnosti države.

VI. NADZOR

Članci 55. – 58.

1. Upravni nadzor

Odredbe **članka 55.** ovlašćuju ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa za provedbu nadzora kako tijela koje odobravaju pravnu pomoć tako i pružatelja pravne pomoći u svim aspektima primjene Zakona.

Ocjene stručnjaka Vijeća Europe koji su vršili ekspertizu Nacrta prijedloga ovog Zakona istaknuli su da je pitanje nadzora kvalitetno riješeno posebno u odnosu na nadzor nad stručnim i savjesnim pružanjem pravne pomoći.

2. Nadzor nad savjesnim i stručnim pružanjem pravne pomoći

Članci 56. – 58.

Odredba **članka 56.** - jedna od posebno značajnih odredbi je osiguravanje i provedba nadzora nad stručnim i odgovornim pružanjem pravne pomoći. Kako bi se osigurala pravodobna i kompetentna ocjena stručnosti i savjesnosti pružene pravne pomoći. Za njihovo praćenje ovlašteno je tijelo pred kojim se vodi postupak.

Ovakav pristup proizlazi i iz obveze sudbenih i upravnih tijela da u svakom momentu paze na poštivanje zakona i zaštitu prava stranaka u postupku. Stoga su posebno dužna paziti na stručno i savjesno pružanje pravne pomoći kao jednog od temeljnih prava koje svim osobama osigurava jednakost pred zakonom i uklanja moguću diskriminaciju na temelju imovinskog stanja.

U odnosu na stručni rad udruga u pružanju pravne pomoći predloženo je obavljanje inspeksijskog nadzora od strane ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa čime se na određeni način uravnotežuje odgovornost za stručni i savjesni rad svih pružatelja pravne pomoći.

Daljim odredbama uređen je način registriranja nesavjesno i nestručno pružane pravne pomoći. Tako je propisano da će se u slučaju kada pravnu pomoć pruža odvjetnik, o njegovom nesavjesnom i nestručnom radu obavijestiti Hrvatska odvjetnička komora radi poduzimanja mjera u skladu sa svojim propisima, a kada je pružatelj pravne pomoći udruga, za poduzimanje mjera ovlašteno je ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa

VII. PROVEDBA ZAKONA

Članci 59.- 63.

Ostvarivanje prava na pravnu pomoć kao način ostvarivanja ustavnog prava na jednakost svih pred zakonom prema predloženim odredbama podliježe nadzoru Hrvatskog sabora. Uobičajeno je rješenje u europskim zemljama da se ostvarivanje prava na pravnu pomoć prati od strane parlamenta ili od strane neovisnog za tu svrhu ustrojenog tijela. Predložena rješenja usmjerena su na provedbu parlamentarnog nadzora kako u odnosu na ostvarivanje ovog prava tako i u odnosu na sredstva koja se za ostvarivanje prava na pravnu pomoć osiguravaju u Državnom proračunu. Na predloženi način ujedno je ukazano na posebno značenje koje sustav pravne pomoći ima u okviru funkcioniranja pravne države i uklanjanju diskriminacije građana na temelju imovinskih prilika.

Zbog svega iznijetog predloženo je podnošenje posebnog izvješća o ostvarivanju prava na pravnu pomoć kako državnih tijela prema Vladi Republike Hrvatske tako i Vlade prema Hrvatskom saboru. Na predloženi način ujedno se omogućava da se prilikom razmatranja izvješća poduzmu potrebne mjere za dalju dogradnju sustava pravne pomoći.

VIII. PRIJELAZNE I ZAKLJUČNE ODREDBE

Članci 64.-70.

Ovim Zakonom ustrojava se novi sustav za koji se ne može u cijelosti ocijeniti u kojoj mjeri će zahtijevati osiguravanje sredstava u Državnom proračunu, budući da se broj potencijalnih korisnika prava na pravnu pomoć može samo procijeniti obzirom na dosadašnju praksu udruga i Hrvatske odvjetničke komore. Stoga su od primjene prava na pravnu pomoć do primanja Republike Hrvatske u članstvo Europske unije, a najduže na dvije godine izuzeti radni sporovi u kojima pravnu pomoć radnicima prema posebnom propisu pružaju sindikati. Također su izuzete i ovrhe, budući da se radi i o izvršenju pravomoćnih sudskih presuda u kojima je utvrđeno postojanje određene obveze. Nadalje, izuzeti su i postupci pred trgovačkim sudovima, budući da u ovom trenutku nije moguće procijeniti broj slučajeva u kojima bi se u ovim postupcima trebala osigurati pravna pomoć. U pojedinim od ovih postupaka kao što su to npr. stečajni postupci pravna pomoć zaposlenicima osigurana je putem sindikata.

Nadalje, **člankom 66.** stavkom 2. odgođena je primjena članaka 6. stavka 2. te članaka 44., 45., 46., 47., 48., 49., 50 i 51. do ulaska Republike Hrvatske u članstvo Europske unije. Naime, danas se više spomenute Haške konvencije primjenjuju samo u odnosu na oslobađanje od troškova postupka i to na temelju reciprociteta kako to proizlazi iz članka 85. Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima. Pored toga ulaskom u Europsku uniju Republika Hrvatska će trebati preuzeti i

druge propise koji predstavljaju pravnu stečevinu Europske unije. Prema kojima državljani Europske unije imaju pravo na pravnu pomoć na cijelom području EU. Stoga su ovim Zakonom stvorene pretpostavke za provedbu pravne stečevine Europske unije, ali je primjena ovih odredbi odgođena.

Mogućnost osiguravanja dostatnih sredstava za pravnu pomoć važan je element za provedbu Zakona. Kako se radi o uspostavi sasvim novog sustava Zakonom su postavljena ograničenja u odnosu na vrste postupaka za koje se može odobriti pravna pomoć. Stoga je **člankom 67.** propisana obveza Vlade Republike Hrvatske da nakon tri godina od primjene Zakona izvrši analizu i u skladu s utvrđenim stanjem predloži izmjene postojećih odredbi o vrstama postupaka u kojima se može odobriti pravna pomoć i o financiranju prava na pravnu pomoć.

Zakonom je bilo potrebno predvidjeti određena ograničenja u korištenju sredstava osiguranih Državnim proračunom kako ne bi došlo do situacije da Državni proračun nije u mogućnosti osigurati dostatna sredstva za provedbu ovog Zakona.

Člankom 68. propisuje se da će svi građani moći započeti ostvarivanje prava prema ovom Zakonu od 01. siječnja. 2009. godine. Naime tijekom 2008. godine potrebno je uspostaviti organizacijske, kadrovske, informatičke i druge pretpostavke za funkcioniranje sustava pravne pomoći, te izvršiti potrebnu edukaciju kadrova.

Obzirom da se sada broj korisnika pravne pomoći može procjenjivati na temelju dosadašnjih podataka pojedinih pružatelja, a da će točni podaci bit poznati tek početkom primjene sustava, **člankom 69.** je propisano da će se plaćanje pružene pravne pomoći u prvoj godini primjene Zakona u odnosu na građane vršiti bez obračunavanja uputnica. Naime, broj izdanih uputnica pratiti će se prema pružateljima i poslužiti kao kriteriji za plaćanje pružene pravne pomoći na kraju te godine.

Kako primjena ovog Zakona traži osiguravanje znatnih sredstava u državnom proračunu, to je predloženo njegovo stupanje na snagu 01. siječnja 2008. godine kada na snagu stupa i državni proračun.